

Działalność podmiotów gospodarki narodowej na Mazowszu 2009

Raport roczny

Zamawiający: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie
Wykonawca: Ecorys Polska Sp. z o.o.

Warszawa, 2013

Opracowanie współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013. Dotyczy projektu nr POKL.08.02.02-14-001/09 pn.: „Budowa systemu monitoringu i podstaw ewaluacji wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza”.

Spis treści

WPROWADZENIE	3
STRESZCZENIE	4
INDEKS SKRÓTÓW	6
1. GOSPODARKA MAZOWSZA	7
2. INTERNACJONALIZACJA	18
3. INNOWACYJNOŚĆ	28
4. NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ.....	43
5. WSPÓŁPRACA W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ	49
6. OCHRONA WŁASNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ	54
7. BIOTECHNOLOGIA	59
8. WSPARCIE PUBLICZNE	63
PODSUMOWANIE	68
SŁOWNIK POJĘĆ	70
SPIS WYKRESÓW	72
SPIS TABEL.....	75
SPIS MAP.....	77
SPIS RYSUNKÓW	77
ŹRÓDŁA DANYCH	78

Wprowadzenie

Raport powstał w związku z realizacją przez Samorząd Województwa Mazowieckiego projektu pod nazwą: „Budowa systemu monitoringu i podstaw ewaluacji wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza”, w ramach *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki, Działanie 8.2 Transfer wiedzy, Poddziałanie 8.2.2 Regionalne Strategie Innowacji*.

Opracowanie stanowi jeden z trzech raportów sprawozdawczych, stanowiących, wraz z czwartym, analitycznym raportem, istotny element systemu monitoringu i podstaw ewaluacji wdrażania RIS Mazovia.

Raport ma na celu dostarczenie wiedzy na temat poziomu innowacyjności województwa mazowieckiego oraz funkcjonowania podmiotów gospodarki narodowej na Mazowszu. Głównym atutem opracowania jest zebranie „w jednym miejscu” wszystkich kluczowych danych dotyczących działalności mazowieckich przedsiębiorstw, w tym danych pochodzących z baz Głównego Urzędu Statystycznego, które nie są danymi ogólnodostępnymi (udostępnianymi nieodpłatnie).

W ramach opracowania zostały zamieszczone szczegółowe dane z następujących obszarów:

- ogólna charakterystyka gospodarki Mazowsza;
- internacjonalizacja przedsiębiorstw;
- innowacyjność przedsiębiorstw;
- nakłady na działalność innowacyjną;
- współpraca w zakresie działalności innowacyjnej;
- biotechnologia;
- ochrona własności przemysłowej oraz
- wsparcie publiczne w ramach działalności innowacyjnej.

Zbiór raportów skierowany jest do osób zaangażowanych w kształtowanie polityki innowacyjnej województwa, jak również przedstawicieli przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu, jednostek naukowych, jednostek samorządu terytorialnego. Może być on jednak również wykorzystywany przez innych odbiorców zainteresowanych innowacyjnością Mazowsza – studentów, przedsiębiorców, urzędników, pracowników instytucji otoczenia biznesu i inne osoby. Dotarcie do tych grup zainteresowanych umożliwi publikacja raportów na ogólnodostępnej stronie internetowej projektu oraz portalu www.ris.mazovia.pl.

Streszczenie

Treść raportu została uporządkowana według ośmiu bloków tematycznych.

I. Gospodarka Mazowska

W części dotyczącej gospodarki Mazowska przedstawione zostały podstawowe dane dotyczące gospodarki województwa mazowieckiego. Znajdują się tutaj informacje, które można wykorzystać przy ocenie ogólnej kondycji i potencjału rozwojowego mazowieckich przedsiębiorstw. Opisana została struktura podmiotów gospodarczych, przychody ze sprzedaży, wartość obecnie posiadanych środków trwałych oraz inwestycje w ich budowę, zakup i ulepszenie.

II. Internacjonalizacja

W kontekście internacjonalizacji przedstawione zostały kompleksowe dane dotyczące relacji mazowieckich przedsiębiorstw z podmiotami zagranicznymi. Znajdują się tu dane dotyczące m.in. przynależności do międzynarodowych grup przedsiębiorstw, a także dane nt. działalności oddziałów, zakładów i podmiotów z siedzibą za granicą, w których mazowieckie firmy mają udziały.

III. Innowacyjność

Blok dotyczący innowacyjności obejmuje dane dotyczące innowacyjności przedsiębiorstw w kontekście osiąganych przez nie efektów w tym zakresie, tj. wprowadzonych innowacji (produktowych, procesowych, organizacyjnych), przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek.

IV. Nakłady na działalność innowacyjną

Część dotycząca nakładów na działalność innowacyjną służy ocenie poziomu zaangażowania przedsiębiorstw w prowadzenie działalności innowacyjnej, nie umożliwia jednak oceny efektów tych działań. Znajdą się tu dane dotyczące wielkości nakładów na działalność innowacyjną, w tym struktury ich przeznaczenia i źródeł finansowania.

V. Współpraca w zakresie działalności innowacyjnej

Niniejszy blok tematyczny obejmuje dane związane ze współpracą mazowieckich przedsiębiorstw w zakresie działalności innowacyjnej z innymi przedsiębiorstwami i instytucjami. Dane pozwalają scharakteryzować obszary współpracy, pochodzenie partnerów, a także przynależność mazowieckich przedsiębiorstw do różnego rodzaju grup kooperacyjnych (m.in. inicjatyw klastrowych).

VI. Ochrona własności przemysłowej

Część dotycząca ochrony własności przemysłowej obejmuje dane dotyczące aktywności mazowieckich przedsiębiorstw w zakresie ochrony własności przemysłowej. Znajdują się tu dane dotyczące z jednej strony zakupu lub sprzedaży istniejących już praw własności, z drugiej – procesu pozyskiwania praw własności na nowe, opracowane przez siebie rozwiązania.

VII. **Biotechnologia**

Część biotechnologia skupia kluczowe dane dotyczące działalności naukowej w dziedzinie biotechnologii, w tym: podmiotów zajmujących się działalnością B+R w tym obszarze, personelu, nakładów na prace B+R, jak również technologii będących przedmiotem badań.

VIII. **Wsparcie publiczne**

W ostatniej części opisane zostało wsparcie publiczne, mierzone przez pryzmat danych dotyczących pomocy publicznej pozyskiwanej przez mazowieckie przedsiębiorstwa w ramach działalności innowacyjnej. Obejmują one m.in. źródła pochodzenia środków wsparcia oraz ich przeznaczenie, a także ocenę „klimatu dla innowacji”, czyli środowiska okołobiznesowego.

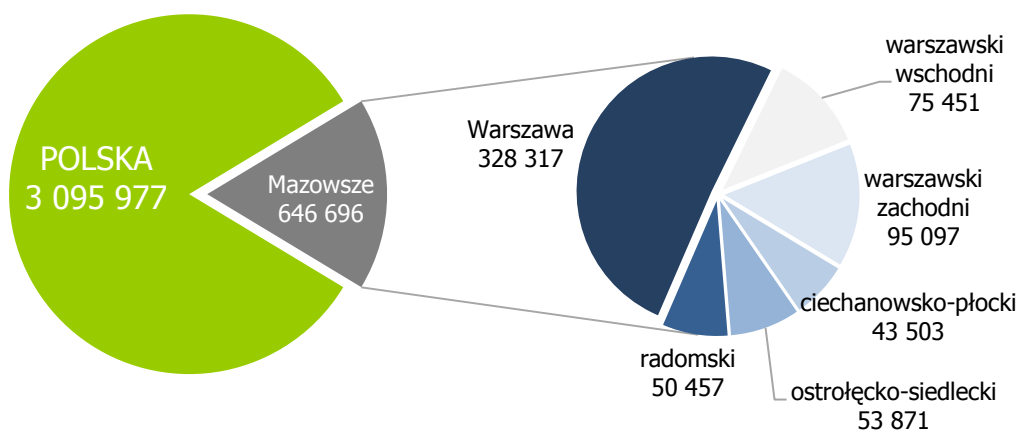
Indeks skrótów

BAEL	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności
B+R	Prace badawczo-rozwojowe
EIS	Europejski Ranking Innowacyjności (ang. <i>European Innovation Scoreboard</i>)
EPC	Liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów
GUS	Główny Urząd Statystyczny
KIS	Usługi wiedzochłonne (ang. <i>knowledge intensive services</i>)
KZZ	Sprawozdanie podmiotów z kapitałem zagranicznym
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
PCT	Układ o Współpracy Patentowej (ang. <i>Patent Cooperation Treaty</i>)
POKL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PNT-02	Sprawozdanie o innowacjach w przemyśle
RIS	Regionalny Wskaźnik Innowacyjności (ang. <i>Regional Innovation Scoreboard</i>)
REGON	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
RIS	Regionalna Strategia Innowacji
UE	Unia Europejska

1. Gospodarka Mazowska

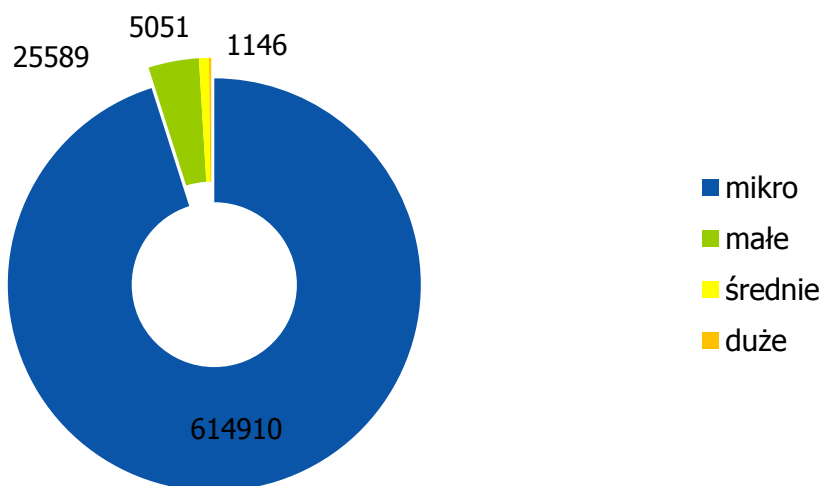
W 2009 r. w województwie mazowieckim zarejestrowanych było 646,7 tys. podmiotów gospodarczych, co stanowi 17,3% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w Polsce. Ponad połowa spośród nich – 328,3 tys. przypada na miasto stołeczne Warszawę. Około 95,1% z nich to firmy zatrudniające mniej niż 9 pracowników (mikroprzesiębiorstwa).

Wykres 1. Liczba podmiotów gospodarki narodowej według powiatów (2009)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

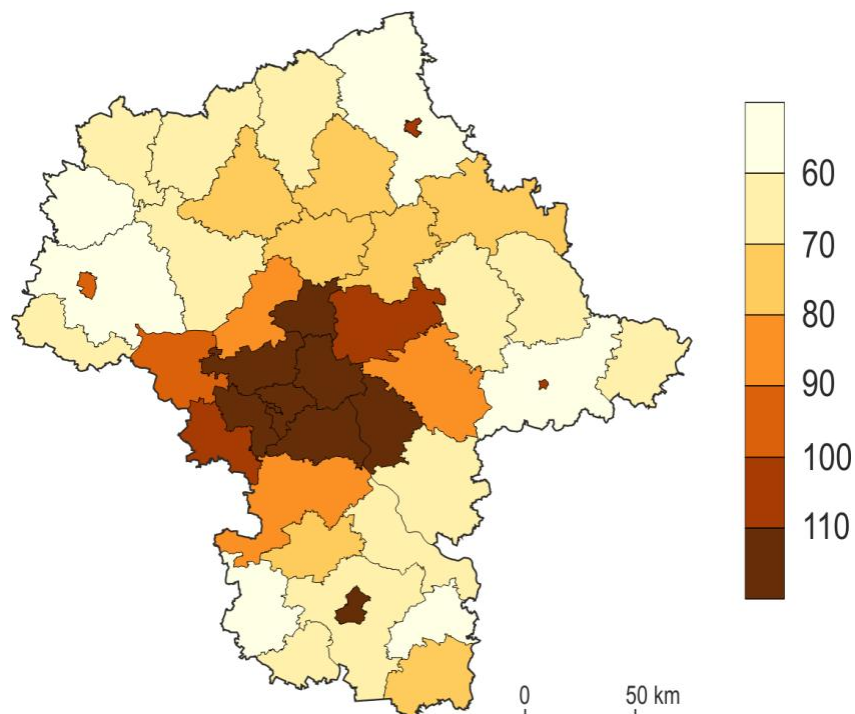
Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej według klas wielkości (2009)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Mapa 1. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców (2009)

Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców w 2009 r.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Tabela 1. Liczba podmiotów gospodarki narodowej według kodów PKD w województwie mazowieckim, jego podregionach oraz Polsce (2009)

Jednostka terytorialna	Ogółem	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	pozostała działalność
POLSKA	3 742 673	87 932	805 215	2 849 526
MAZOWIECKIE	646 696	12 031	126 239	508 426
Podregion ciechanowsko-płocki	43 503	2 259	9 540	31 704
Podregion ostrołęcko-siedlecki	53 871	3 979	12 054	37 838
Podregion radomski	50 457	1 951	12 275	36 231
Podregion m. Warszawa	328 317	1 075	52 816	274 426
Podregion warszawski wschodni	75 451	1 208	19 547	54 696
Podregion warszawski zachodni	95 097	1 559	20 007	73 531

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej według PKD i poziomów techniki, w Polsce i woj. mazowieckim (2009)

	Polska	Mazowieckie
RAZEM	3 742 673	646 696
Przetwórstwo przemysłowe	364 939	60 142
W tym:		
Wysoka technika	22 808	5094
Średnio-wysoka technika	39 902	7052
Sektor usług	2 844 724	506 453
W tym:		
KIS „high tech”	73 769	20 289
KIS pozostałe	1 076 120	198 327

Źródło: GUS.

Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarki narodowej według sektora własności i poziomów techniki, w Polsce i woj. mazowieckim (2009)

	Ogółem	Publiczna	Osób fizycznych krajowych	Własność krajowa pozostała	Z przewagą kapitału zagranicznego	Mieszana
RAZEM	646 696	12 757	554 192	53 677	23 981	2 089
Przetwórstwo przemysłowe	60 142	179	52 956	4 406	2 315	286
w tym:						
Wysoka technika	5 094	30	4401	386	248	29
Średnio-wysoka technika	7 052	40	5968	546	446	52
Sektor usług	506 453	12 248	427 142	45 288	20 149	1 626
w tym:						
KIS „high tech”	20 289	158	18 343	948	777	63
KIS pozostałe	198 327	10 328	165 358	14 266	7 702	673

Źródło: GUS.

Aktywność zawodowa mieszkańców Mazowsza jest największa spośród wszystkich województw w Polsce. W 2009 r. współczynnik aktywności zawodowej mierzony dla całej populacji wyniósł 58,8%, natomiast wśród osób w wieku produkcyjnym – 75,0%, podczas gdy średnie wartości dla całego kraju kształtowały się na poziomie odpowiednio 54,9% oraz 70,9%. Jednakże warto zauważyć, że aktywność zawodowa ludności Mazowsza nieznacznie spadła w stosunku do roku poprzedniego, podczas gdy w pozostałych regionach mieliśmy do czynienia z jej wzrostem.

Województwo mazowieckie na tle innych regionów wyróżnia się wysoką aktywnością zawodową wśród kobiet; w 2009 r. wyniosła ona 51,9% dla ogółu populacji (średnia dla Polski 47,3%) i 71,0% dla kobiet w wieku produkcyjnym (wobec 65,6% dla Polski). W przeciwieństwie do aktywności zawodowej mężczyzn wartość współczynnika dla kobiet wzrosła w stosunku do roku 2008.

Biorąc pod uwagę wskaźnik aktywności zawodowej w grupie wiekowej 15-64 lat, Mazowsze wypada bardzo korzystnie na tle Polski, regionowi niewiele brakuje również do osiągnięcia poziomu średniej odnotowanej dla krajów unijnych.

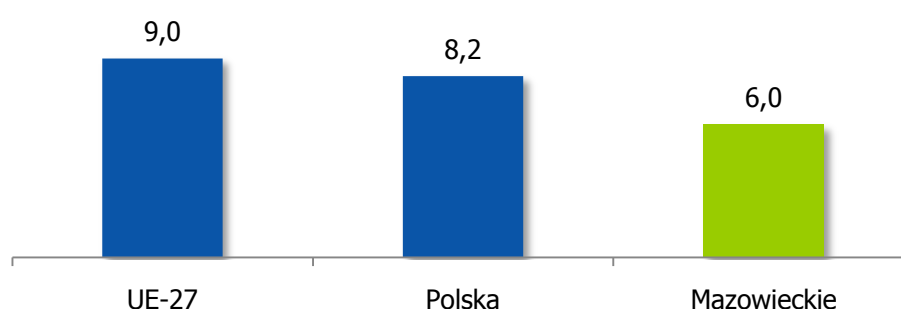
Wykres 3. Aktywność zawodowa osób w wieku 15-64 lat w krajach UE-27, Polski i województwa mazowieckiego (2009)

Źródło: Eurostat.

Wskaźnik zatrudnienia w województwie mazowieckim w 2009 r. wyniósł 55,3%, tyle samo, co w roku poprzednim i, również tak samo jak rok wcześniej, był najwyższy w kraju – wskaźnik dla Polski wyniósł 50,4%. Jednocześnie najniższa była stopa bezrobocia – 6,0% wobec 8,2% w całej Polsce (według BAEL). Zarówno wskaźnik dla Polski jak i Mazowsza jest niższy od średniej odnotowanej w krajach UE-27. Współczynnik ten pozostał na niezmienionym poziomie w stosunku do 2008 r. Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 9,0% (7,3% w 2008 r.) i również była najniższa wśród wszystkich województw (wskaźnik dla Polski wyniósł 12,1%). Mazowsze jest województwem bardzo zróżnicowanym pod względem rynku pracy. Bardzo niski poziom bezrobocia jest rejestrowany w Warszawie (2,8% – najniższy wskaźnik w Polsce), a także w powiatach: warszawskim zachodnim (5,3%), grodziskim (6,2%), pruszkowskim (6,3%), piaseczyńskim (7,1%) oraz grójeckim (7,5%). Jednocześnie powiat szydłowiecki notuje najwyższy wskaźnik bezrobocia w Polsce – 35,3%; dramatycznie wysokie jest też bezrobocie w powiatach: radomskim (29,2%), przysuskim (24,4%), żuromińskim (22,3%), w mieście Radomiu (21,5%) oraz powiecie makowskim (21,2%).

Wykres 4. Stopa bezrobocia w krajach UE-27, Polski i województwa mazowieckiego (2009)

Źródło: Eurostat.

Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie mazowieckim w 2009 r. było największe ze wszystkich regionów w Polsce i wyniosło 4179,63 zł wobec średniej krajowej 3315,38 zł. Przyczynił się do tego wysoki poziom średnich zarobków w Warszawie – 4603,26 zł. Wysoką wartość przeciętnych wynagrodzeń odnotowano również w Płocku (3980,94 zł), powiatach: pruszkowskim (3883,50 zł) i kozienickim (3580,52 zł). Natomiast powiaty o najniższych wynagrodzeniach w województwie to: radomski (2422,38 zł), mławski (2450,21 zł), siedlecki (2481,86 zł) oraz szydłowiecki (2498,38 zł).

Wartość dodana brutto w 2009 r. w województwie mazowieckim wyniosła 261,2 mld zł, co stanowi 21,9% wartości ogółem w kraju. Przy czym ponad połowa wartości dla regionu (61,1%) przypada na miasto stołeczne Warszawę.

Tabela 4. Wartość dodana brutto w województwie mazowieckim, jego podregionach oraz Polsce według kodów PKD, mln zł (2009)

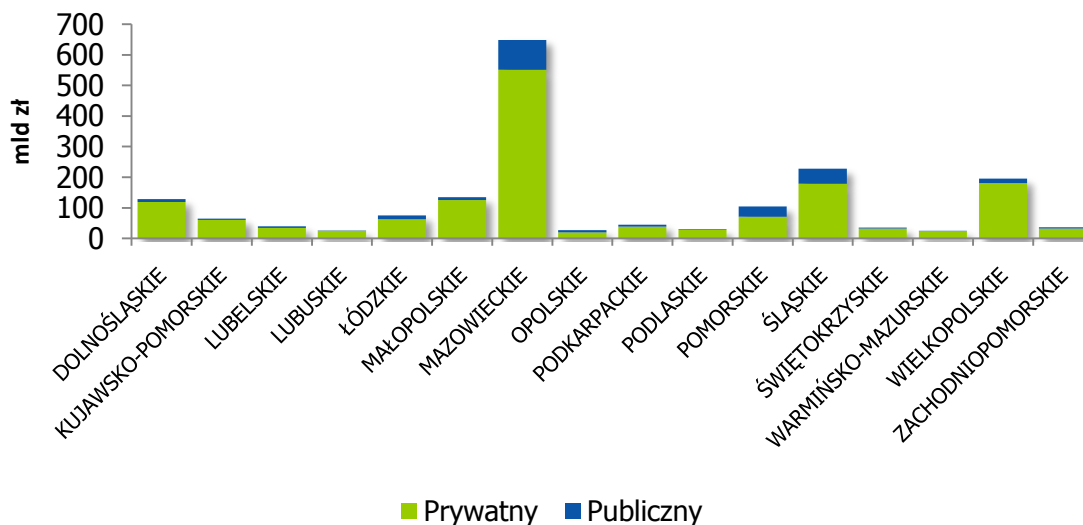
Jednostka terytorialna	wartość dodana brutto ogółem	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł	budownictwo
POLSKA	1 194 830	42 433	293 775	92 676
MAZOWIECKIE	261 197	8 135	39 922	16 340
Podregion ciechanowsko-płocki	21 378	1 954	7 794	1 520
Podregion ostrołęcko-siedlecki	17 622	2 752	3 443	1 420
Podregion radomski	14 557	1 305	3 209	974
Podregion m. Warszawa	159 648	50	13 670	8 872
Podregion warszawski wschodni	19 485	1 037	4 811	1 822
Podregion warszawski zachodni	28 507	1 036	6 996	1 732

Źródło: GUS.

W 2009 r. w województwie mazowieckim przychody przedsiębiorstw niefinansowych z tytułu sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły łącznie 649,1 mld zł, o 0,8% więcej niż w roku poprzednim, przy czym przedsiębiorstwa z sektora publicznego osiągnęły przychody wyższe o 10,3% niż w 2008 r., zaś z sektora prywatnego – o 0,7% niższe. Na województwo mazowieckie przypada 35,0% przychodów pozyskanych przez przedsiębiorstwa niefinansowe w Polsce.

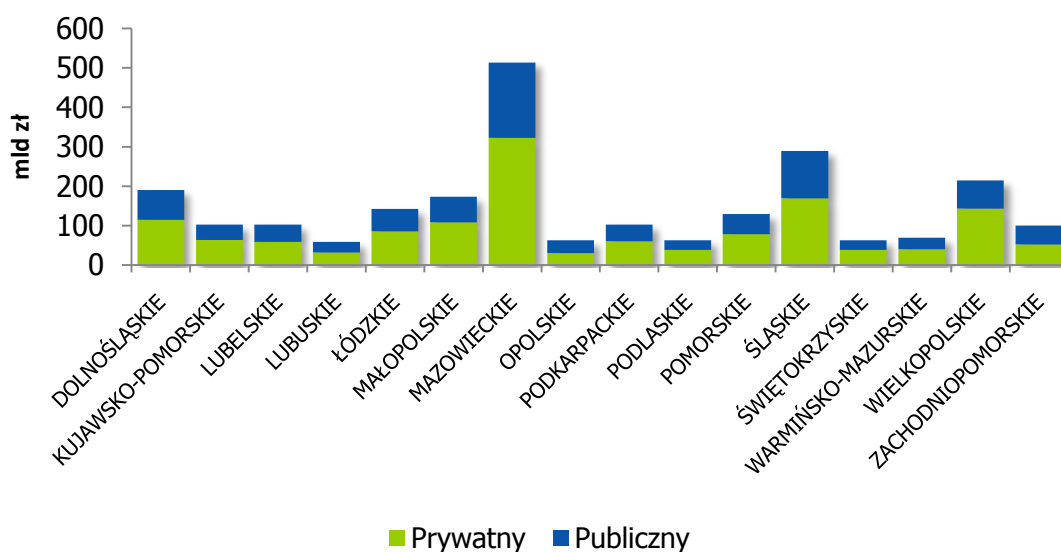
Wartość brutto środków trwałych w województwie mazowieckim w 2009 r. wyniosła 513 452,2 mln zł, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 7,5%. W większym stopniu – o 9,8% – wzrosła wartość środków trwałych w sektorze publicznym (wyniosła ona 191 025,0 mln zł), natomiast w sektorze prywatnym mieliśmy do czynienia ze wzrostem 6,1%, zaś wartość ukształtowała się na poziomie 322 427,2 mln zł. Wartość brutto środków trwałych na Mazowszu jest zdecydowanie najwyższa spośród wszystkich województw, stanowi ona 21,6% wartości ogółem dla Polski (20,3% w sektorze publicznym oraz 22,4% w prywatnym).

Wykres 5. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w województwie mazowieckim w mld zł (2009)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Wykres 6. Wartość brutto środków trwałych w województwie mazowieckim w mld zł (2009)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Nakłady inwestycyjne w województwie mazowieckim w 2009 r. stanowiły ponad jedną trzecią (33,9%) nakładów poniesionych w całym kraju, przy czym w przypadku transportu i gospodarki magazynowej prawie trzy czwarte nakładów (72,4%) przypada na Mazowsze. Region ten zdecydowanie dominuje również pod względem inwestycji ponoszonych w budownictwie oraz handlu i naprawie pojazdów. Natomiast w mniejszym stopniu jest to widoczne w przemyśle, a jest to dział, w którym ponoszone nakłady są największe. W województwie mazowieckim w 2009 r. wyniosły one 13,5 mld zł, co stanowi 42,4% wszystkich nakładów w regionie (średnio w Polsce udział przemysłu wyniósł 62,0%). W porównaniu z rokiem poprzednim w 2009 r. najbardziej zwiększyły się nakłady w sektorze budownictwa (39,6%).

Tabela 5. Nakłady inwestycyjne w województwie mazowieckim według PKD 2007 (2009)

Wyszczególnienie	ogółem	przemysł	budownictwo	handel; naprawa pojazdów	transport i gospodarka magazynowa
POLSKA - mln zł	94063,1	58339,2	2953,1	10682,9	6965,0
MAZOWIECKIE					
mln zł	31803,6	13494,4	1160,8	4182,1	5042,9
udział w Polsce	33,8%	23,1%	39,3%	39,1%	72,4%
wzrost roczny	-1,8%	16,9%	39,6%	-10,1%	-8,9%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Pod względem kierunków inwestowania największe nakłady brutto w 2009 r. zostały poniesione na budynki i budowle (14,9 mld zł, czyli 46,9% nakładów na środki trwałe ogółem). W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosły one o 12,5%. Istotne były również nakłady na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (14,2 mld zł, tj. 44,8% ogółu nakładów), jednak w tym przypadku nastąpił spadek nakładów o 9,0%.

Tabela 6. Nakłady inwestycyjne na środki trwałe – główne kierunki inwestowania (2009)

Wyszczególnienie	Nakłady inwestycyjne	środki trwałe ogółem	środki trwałe - budynki i budowle	środki trwałe - maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	środki trwałe - środki transportu
POLSKA - mln zł	94063,1	93983,4	38917,1	46179,7	8097,8
MAZOWIECKIE					
mln zł	31803,6	31783,1	14903,1	14233,3	2531,4
udział w Polsce	33,8%	33,8%	38,3%	30,8%	31,3%
wzrost roczny	-1,8%	-1,6%	12,5%	-9,0%	-20,2%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Tabela 7. Struktura produkcji sprzedanej w sekcji przetwórstwo przemysłowe w województwie mazowieckim według poziomu techniki (2009)

Wyszczególnienie	w %
Wysoka technika	7,5
produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	1,8
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	5,7
produkcja statków powietrznych, statków kosmicznych i podobnych maszyn	0,0
Średnio-wysoka technika	16,6
produkcja wyrobów chemicznych, bez produkcji wyrobów farmaceutycznych	7,5
produkcja broni i amunicji	0,1
produkcja urządzeń elektrycznych	4,9
produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	2,9
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep z wyłączeniem motocykli	1,0
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	#
produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne	#
Średnio-niska technika	42,8
reprodukcja zapisanych nośników informacji	-
wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej ^Δ	#
produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	3,2
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	3,8
produkcja metali	0,9
produkcja wyrobów z metali ^Δ	2,9
produkcja statków i łodzi	0,1
naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	#
Niska technika	33,1
produkcja artykułów spożywczych	21,3
produkcja napojów	4,7
produkcja wyrobów tytoniowych	#
produkcja wyrobów tekstylnych	#
produkcja odzieży	0,6
produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	0,2
produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	0,3
produkcja papieru i wyrobów z papieru	2,1
poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji (bez 18.2 – reprodukcja zapisanych nośników informacji)	0,6
produkcja mebli	1,5
pozostała produkcja wyrobów	0,4

– dane objęte tajemnicą statystyczną

Źródło: GUS.

Tabela 8. Produkcja sprzedana przedsiębiorstw z sekcji G-U według wybranych poziomów zaangażowania wiedzy w województwie mazowieckim (Polska=100) (2009)

Wyszczególnienie	Z usług opartych na wiedzy		Z usług mniej wiedzochłonnych	
	usługi wysokiej techniki	usługi rynkowe oparte na wiedzy (bez finansów i usług wysokiej techniki)	usługi rynkowe mniej wiedzochłonne	inne usługi mniej wiedzochłonne
Produkcja sprzedana	82,5	61,8	41,4	#

– dane objęte tajemnicą statystyczną

Źródło: GUS.

Mazowieckie przedsiębiorstwa są stosunkowo nowoczesnymi firmami na tle Polski. Wśród środków automatyzacji procesów produkcyjnych, najbardziej popularne były linie produkcyjne, w tym: automatyczne (477) oraz sterowane komputerem (434). W dalszej kolejności: komputery (354), centra obróbkowe (155), roboty i manipulatory laserowe (107) i obrabiarki laserowe sterowane numerycznie (77).

Tabela 9. Środki automatyzacji procesów produkcyjnych na wyposażeniu przedsiębiorstw w województwie mazowieckim według branż (2009)

Wyszczególnienie	Linie produkcyjne		Centra obróbkowe	Obrabiarki laserowe sterowane numerycznie	Roboty i manipulatory przemysłowe		Komputery
	automatyczne	sterowane komputerem			razem	w tym roboty	
	w sztukach						
Ogółem	477	434	155	77	107	81	354
produkcja artykułów spożywczych	145	78	#	-	10	7	67
produkcja napojów	15	6	-	-	3	3	8
produkcja wyrobów tytoniowych	#	#	-	-	-	-	#
produkcja wyrobów tekstylnych	5	-	-	-	-	-	-
produkcja odzieży	16	4	-	-	#	#	9
produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	-	-	-	-	-	-	#
produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	15	7	5	-	#	-	#
produkcja papieru i wyrobów z papieru	23	18	5	-	4	4	11
poligrafia i reprodukcja	17	23	-	-	-	-	22

Wyszczególnienie	Linie produkcyjne		Centra obróbkowe	Obrabiarki laserowe sterowane numerycznie	Roboty i manipulatory przemysłowe		Komputery
	automatyczne	sterowane komputerem			razem	w tym roboty	
	w sztukach						
zapisanych nośników informacji							
wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	#	#	-	-	-	-	3
produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	36	26	#	-	3	-	19
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	61	59	18	8	25	17	32
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	24	71	6	#	10	9	29
produkcja metali	4	5	-	#	#	-	#
produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	42	45	46	26	17	15	26
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	6	12	6	4	6	5	12
produkcja urządzeń elektrycznych	10	13	7	8	9	7	18
produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	8	6	17	11	6	5	13
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	6	9	12	4	5	5	9
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	3	3	#	-	-	-	5
produkcja mebli	3	13	14	8	#	#	10
pozostała produkcja wyrobów	#	#	5	3	#	-	6
naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	#	-	8	#	#	#	9
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	5	12	-	-	-	-	19
pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	#	#	-	-	-	-	4
odprowadzanie i	#	#	-	-	-	-	#

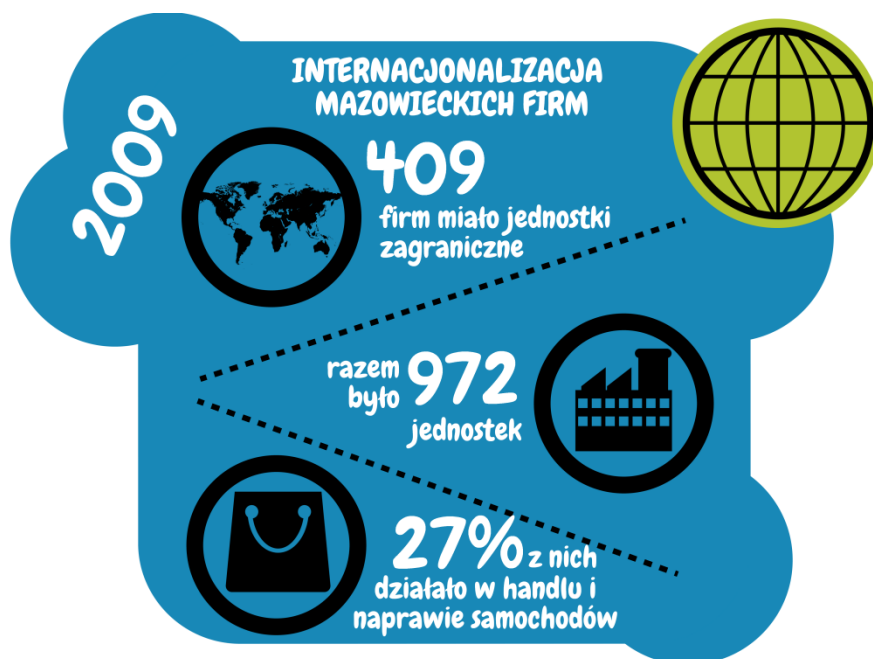
Wyszczególnienie	Linie produkcyjne		Centra obróbkowe	Obrabiarki laserowe sterowane numerycznie	Roboty i manipulatory przemysłowe		Komputery
	automatyczne	sterowane komputerem			razem	w tym roboty	
	w sztukach						
oczyszczanie ścieków							
działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	8	#	#	-	-	-	#
górnictwo i wydobywanie	5	4	-	-	-	-	4
przetwórstwo przemysłowe	455	412	154	77	107	81	323
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	5	12	-	-	-	-	19
dostawa wody; gospodarka ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	12	6	#	-	-	-	8

– dane objęte tajemnicą statystyczną

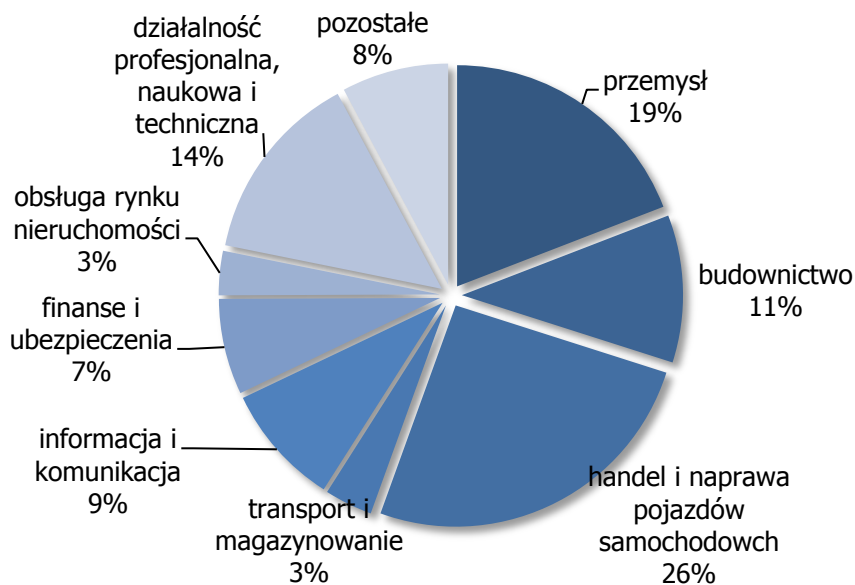
Źródło: GUS.

2. Internacjonalizacja

W 2009 r. 371 podmiotów mających siedzibę w województwie mazowieckim posiadało jednostki zależne ulokowane poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, takie jak zakłady, oddziały bądź udziały w kapitale zagranicznych podmiotów. Najwięcej spośród mazowieckich firm mających zagraniczne jednostki prowadzi działalność w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle), a także w sekcjach C (przetwórstwo przemysłowe) oraz M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna).

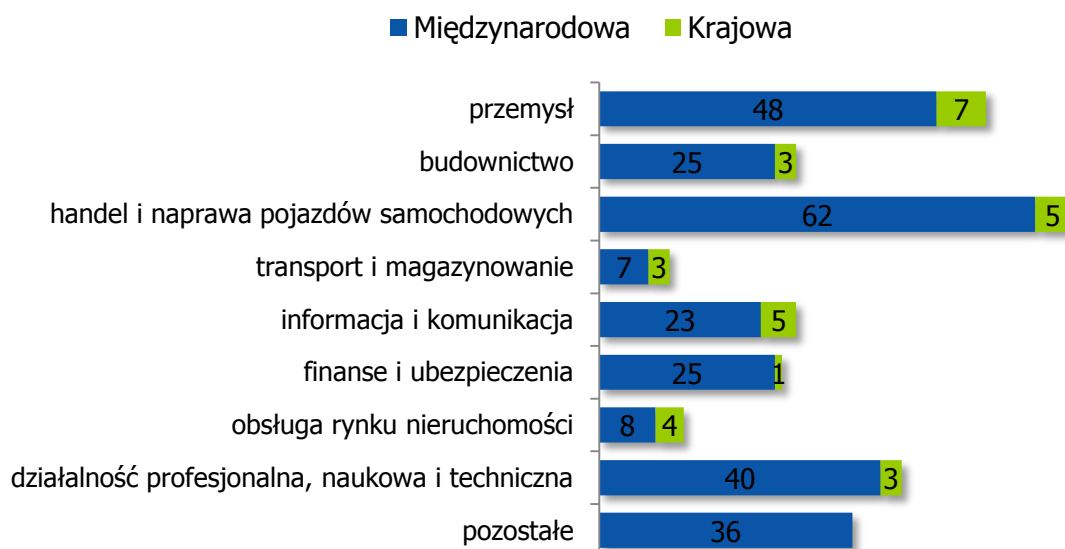
Wykres 7. Podmioty z siedzibą w województwie mazowieckim posiadające za granicą udziały, oddziały lub zakłady według sekcji PKD (2009)

Źródło: KZZ 2009.

W 2009 r. 292 podmioty mające siedzibę w województwie mazowieckim należały do grup kapitałowych, w tym 259 – do grup międzynarodowych, zaś 33 – do krajowych. Pod względem klasyfikacji PKD najwięcej przedsiębiorstw prowadziło działalność w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle), a także w sekcjach C (przetwórstwo przemysłowe) oraz M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna).

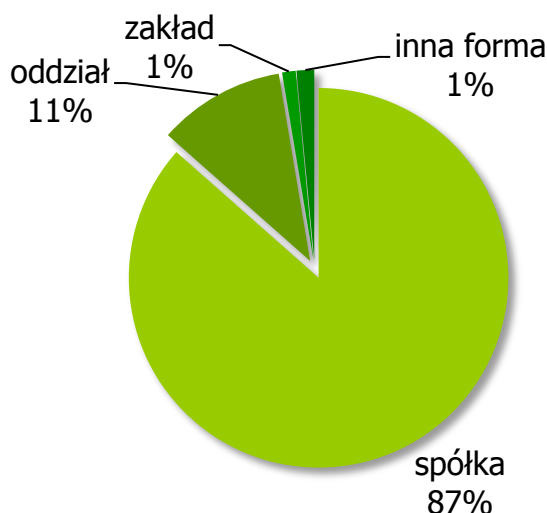
Wykres 8. Liczba podmiotów z siedzibą w województwie mazowieckim należących do grup przedsiębiorstw według rodzaju grupy (2009)

Źródło: KZZ 2009.

Liczba jednostek zagranicznych kontrolowanych przez podmioty mające siedzibę w województwie mazowieckim, wyniosła 868. Znakomita większość z nich – 87% – działała jako spółki zależne. Natomiast w formie oddziału funkcjonowało 11%, a ok. 3% – w formie zakładu bądź innej.

Wykres 9. Liczba oddziałów, zakładów i podmiotów z siedzibą za granicą, w których firmy w województwie mazowieckim mają udziały według formy prawnej jednostek zagranicznych (2009)

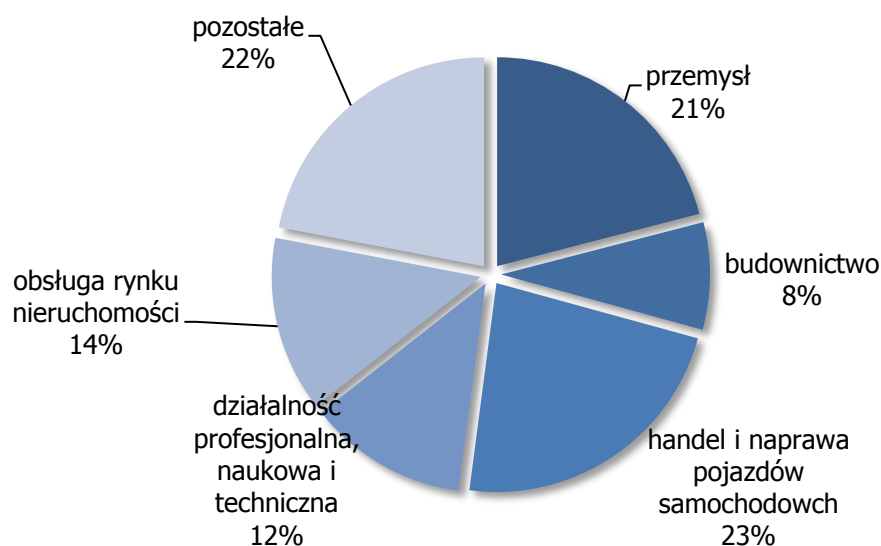

Źródło: KZZ 2009.

Siedziby oddziałów, zakładów i podmiotów, w których firmy z województwa mazowieckiego mają udziały, były w większości (62%) ulokowane w krajach Unii Europejskiej, przede wszystkim w Niemczech (68 jednostek), Czechach (67), Rumunii (58) i na Węgrzech (52). Natomiast spośród krajów Wspólnoty najwięcej jednostek miało swe siedziby na Ukrainie (112) i w Rosji (60).

Spośród 868 jednostek zagranicznych należących do podmiotów z województwa mazowieckiego najwięcej, bo 198, zajmowało się działalnością w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle), a na drugim miejscu były jednostki zajmujące się w przetwórstwie przemysłowym – było ich 182. Struktura ta odzwierciedla zatem działalność podmiotów, do których jednostki te należą. Analogia jednak nie dotyczy już trzeciego miejsca, na którym znalazły się jednostki zajmujące się obsługą rynku nieruchomości (sekcja L – 118 jednostek zagranicznych).

Wykres 10. Liczba jednostek zagranicznych według sekcji PKD podmiotów sprawozdawczych zlokalizowanych na terenie województwa mazowieckiego (2009)

Źródło: KZZ 2009.

W 53% przypadków udział podmiotu sprawozdawczego w kapitale jednostki zagranicznej wynosił 100%, przy czym sytuacja ta była częstsza dla podmiotów ulokowanych w Unii Europejskiej (59%).

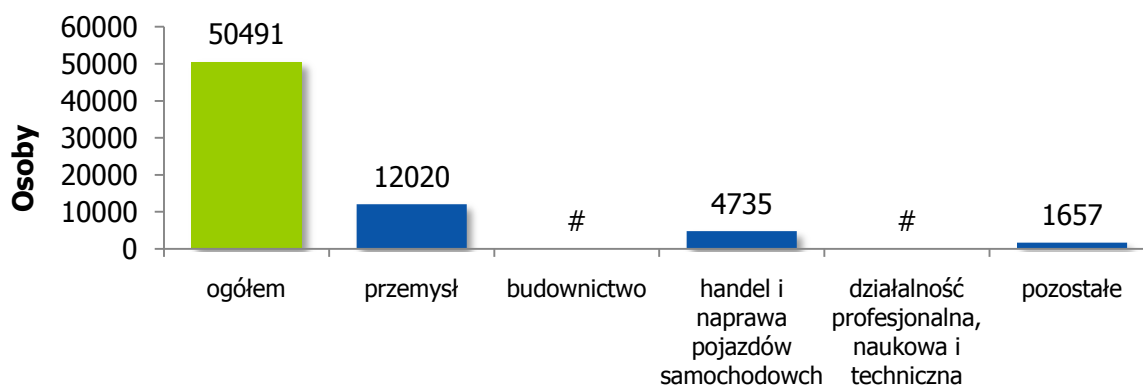
Tabela 10. Liczba jednostek zagranicznych w województwie mazowieckim według kraju lokalizacji i % udziału podmiotu sprawozdawczego (2009)

Wyszczególnienie	Liczba jednostek zagranicznych	Liczba jednostek zagranicznych według % udziału podmiotu sprawozdawczego w kapitale jednostki zagranicznej		
		do 50,00%	od 50,01% do 99,99%	100%
Ogółem	868	194	212	462
w tym:				
Unia Europejska	534	108	111	315
Austria	6	1	2	3
Belgia	4	3	-	1
Białoruś	24	5	14	5
Bułgaria	14	2	2	10
Chiny	6	3	1	2
Chorwacja	19	2	4	13
Cypr	18	7	4	7
Dania	5	1	-	4
Finlandia	5	2	-	3
Francja	15	4	3	8
Hiszpania	7	3	2	2
Irlandia	6	1	-	5
Kazachstan	7	3	1	3
Luksemburg	26	6	-	20
Malta	3	-	3	-
Niderlandy	34	4	5	25
Niemcy	68	10	10	48
Norwegia	5	-	-	5
Republika Czeska	67	11	22	34
Rosja	60	15	19	26
Rumunia	58	15	15	28
Serbia	12	-	2	10
Słowacja	39	10	8	21
Stany Zjednoczone Ameryki	22	5	3	14
Szwajcaria	18	3	5	10
Szwecja	9	1	2	6
Turcja	5	3	1	1
Ukraina	112	25	43	44
Węgry	52	6	8	38
Wielka Brytania	22	6	5	11
Włochy	10	4	2	4
Zjednoczone Emiraty Arabskie	1	-	1	-
Pozostałe kraje	109	33	25	51

Źródło: KZZ 2009.

W jednostkach zagranicznych podmiotów z województwa mazowieckiego w 2009 r. pracowało ogółem ok. 50,5 tys. osób. Łącznie w jednostkach prowadzących działalność w sekcjach F i M (budownictwo oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) pracowało ok. 32,1 tys. osób – ze względu na tajemnicę statystyczną brakuje informacji, jak wyglądał podział na te dwie branże. Jednostki zajmujące się przetwórstwem przemysłowym zatrudniały 12,0 tys. osób.

Wykres 11. Liczba osób pracujących w oddziałach, zakładach i podmiotach z siedzibą za granicą, w których firmy w województwie mazowieckim mają udziały (2009)

– dane objęte tajemnicą statystyczną

Źródło: KZZ 2009.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów jednostek zagranicznych podmiotów z województwa mazowieckiego w 2009 r. wyniosły łącznie 53 249,7 mln zł, z tego aż 76,0% (40 461,1 mln zł) przypada na przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem przemysłowym. Inne branże, które osiągnęły znaczące przychody, to działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (5 849,9 mld zł) oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (2 961,9 mln zł).

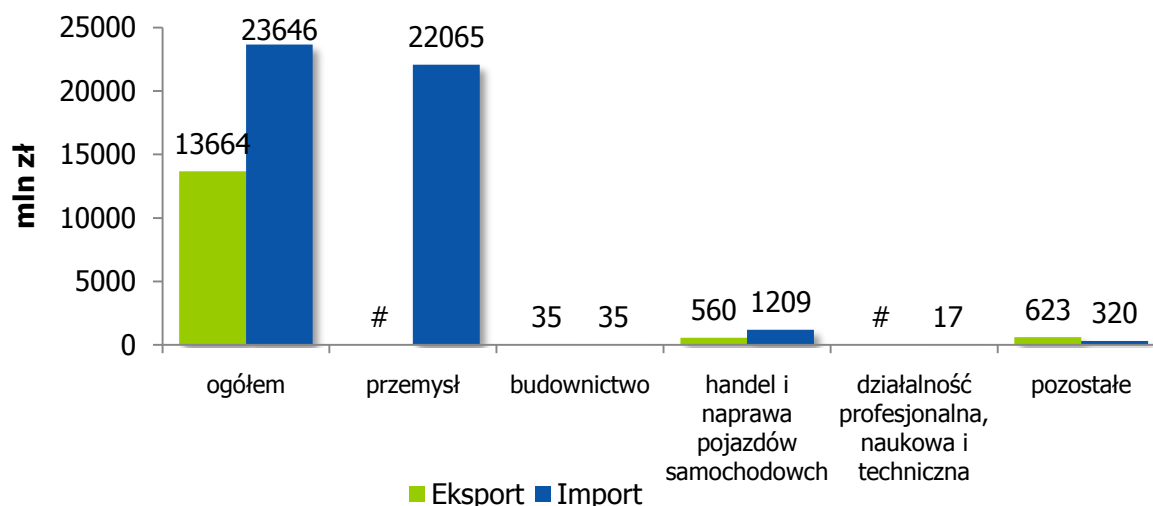
Wykres 12. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów osiągnięte przez oddziały, zakłady i podmioty z siedzibą za granicą, w których firmy w województwie mazowieckim mają udziały w mln zł (2009)

Źródło: KZZ 2009.

W 2009 r. wartość eksportu jednostek zagranicznych podmiotów z województwa mazowieckiego wyniosła łącznie 13 663,8 mln zł, natomiast importu – 23 646,2 mln zł. W przypadku importu 93,3% kwoty przypada na przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem przemysłowym, natomiast w przypadku eksportu kwota ta nie jest znana ze względu na tajemnicę statystyczną.

Wykres 13. Wartość eksportu i importu dokonanego przez oddziały, zakłady i podmioty z siedzibą za granicą, w których firmy w województwie mazowieckim mają udziały w mln zł (2009)

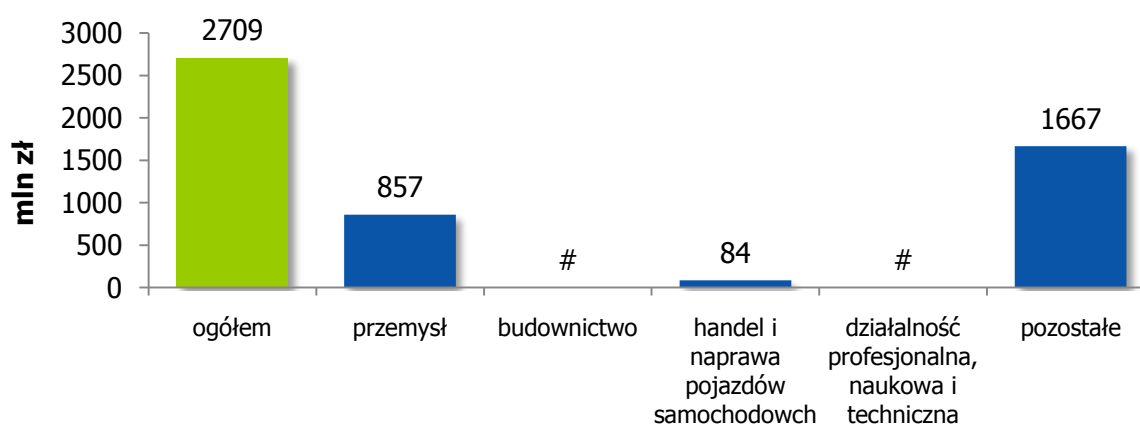

– dane objęte tajemnicą statystyczną

Źródło: KZZ 2009.

Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe poniesione przez jednostki zagraniczne wyniosły w 2009 r. łącznie 2 709,0 mln zł, w tym 857,1 mln zł poniosły jednostki zajmujące się przetwórstwem przemysłowym. Dokładny podział na poszczególne branże nie jest znany ze względu na tajemnicę statystyczną.

Wykres 14. Nakłady poniesione przez oddziały, zakłady i podmioty z siedzibą za granicą, w których firmy w województwie mazowieckim mają udziały, na rzeczowe aktywa trwałe w mln zł (2009)

– dane objęte tajemnicą statystyczną

Źródło: KZZ 2009.

Jak wynika z danych GUS na temat działalności przedsiębiorstw zatrudniających powyżej dziewięciu osób, spośród firm działających w 2009 r. mających siedzibę w województwie mazowieckim 22,9% stanowiły filie zagraniczne. Ich udział był jednak istotnie większy w przypadku branż zajmujących się wysoką i średnio-wysoką techniką – 26,1%, zaś wśród firm dostarczających usług KIS high-tech wyniósł 37,5%.

Tabela 11. Internacjonalizacja firm w województwie mazowieckim – podział według poziomu zaawansowania techniki (2009)

	Wszystkie branże		W tym wysoka i średnio-wysoka technika Razem (przemysł)		W tym usługi KIS high-tech	
	Firmy razem	w tym filie zagr.	Firmy razem	w tym filie zagr.	Firmy razem	w tym filie zagr.
Liczba firm	9 287	2 126	444	116	381	143
Przychody netto ze sprzedaży	751 818 025	337 841 540	44 223 534	32 238 978	58 028 608	32 225 129
Sprzedaż na eksport	93 386 996	50 700 228	22 831 294	19 137 162	2 818 292	2 360 070
Wartość dodana	174 602 237	78 144 376	10 612 890	7 020 421	29 138 872	18 874 237
Koszty działalności operacyjnej	720 032 939	320 662 734	41 496 576	30 095 571	51 971 570	28 933 383
Wynagrodzenia	59 818 712	26 742 804	3 608 062	2 024 820	6 492 545	4 036 661
Przeciętna liczba zatrudnionych	1 212 970,28	438 443,59	72 187,03	35 662,63	81 878,24	50 369,15
Pracujący	1 244 335	455 992	71 030	34 556	82 203	50 355
Aktywa razem	681 866 865	267 766 100	32 582 525	19 456 672	92 043 953	63 333 869
Nakłady na nowe środki trwałe	18 589 359	8 420 276	1 087 866	750 326	4 845 328	2 632 322
Import środków trwałych	5 177 478	2 833 338	541 295	448 173	591 412	465 526

Źródło: GUS, Internacjonalizacja Przedsiębiorstw pow. 9 pracujących – roczna ankieta SP.

Filie zagraniczne przeciętnie zatrudniały więcej pracowników. Tutaj również wyraźnie rysuje się zróżnicowanie ze względu na branże – w przypadku wysokiej i średnio-wysokiej techniki prawie połowa zatrudnionych przypadła na filie zagraniczne, a dla branży high-tech – aż 61,5%. Większe były również osiągane przez filie zagraniczne przychody netto ze sprzedaży oraz wysokości sprzedaży na eksport, przy czym tutaj również wyraźne było zróżnicowanie ze względu na zaawansowanie technologiczne branży.

Dane te wskazują, że działalność zagraniczna stanowi znaczącą część aktywności mazowieckich przedsiębiorstw, a zwłaszcza tych zajmujących się zaawansowaną techniką.

Tabela 12. Internacjonalizacja firm w województwie mazowieckim – podział według zaangażowania w eksport branży (2009)

Kategoria firm	Wyszczególnienie	Jednostka	POLSKA		Mazowsze	
			Firmy razem	w tym filie zagraniczne	Firmy razem	w tym filie zagraniczne
I. Firmy razem	Liczba firm	szt.	51 805	6 501	9 287	2 126
	Przychody netto ze sprzedaży	tys. zł.	2 240 811 157	816 299 356	751 818 025	337 841 540
	Sprzedaż na eksport	tys. zł.	382 798 319	237 169 813	93 386 996	50 700 228
	Wartość dodana	tys. zł.	542 358 641	197 015 114	174 602 237	78 144 376
	Koszty działalności operacyjnej	tys. zł.	2 129 952 728	770 989 125	720 032 939	320 662 734
	Wynagrodzenia	tys. zł.	192 999 707	59 734 366	59 818 712	26 742 804
	Przeciętna liczba zatrudnionych	etaty	4 798 813,68	1 217 053,78	1 212 970,28	438 443,59
	Pracujący	osoby	4 915 821	1 250 708	1 244 335	455 992
	Aktywa razem	tys. zł.	1 860 816 824	617 117 709	681 866 865	267 766 100
	Nakłady na nowe środki trwałe	tys. zł.	58 976 306	22 877 248	18 589 359	8 420 276
	Import środków trwałych	tys. zł.	16 379 246	9 705 272	5 177 478	2 833 338
II. Exporterzy intensywni Ex ≥ 50%	Liczba firm	szt.	4 638	2 077	678	327
	Przychody netto ze sprzedaży	tys. zł.	334 922 483	233 940 417	57 924 017	38 176 910
	Sprzedaż na eksport	tys. zł.	268 150 992	192 524 699	44 985 811	30 568 921
	Wartość dodana	tys. zł.	86 501 688	52 260 747	15 238 530	8 991 708
	Koszty działalności operacyjnej	tys. zł.	309 521 636	218 059 665	53 668 019	35 486 872
	Wynagrodzenia	tys. zł.	31 351 298	18 473 217	5 654 217	3 675 010
	Przeciętna liczba zatrudnionych	etaty	731 128,44	416 845,32	97 698,92	56 918,05
	Pracujący	osoby	731 173	418 372	98 446	56 747
	Aktywa razem	tys. zł.	249 027 031	157 098 501	47 895 203	24 301 514
	Nakłady na nowe środki trwałe	tys. zł.	10 350 389	7 552 363	1 295 642	950 833
	Import środków trwałych	tys. zł.	4 994 051	4 308 213	644 168	556 319
Exporterzy zaangażowani 25% < Ex < 50%	Liczba firm	szt.	2 258	589	383	165
	Przychody netto ze sprzedaży	tys. zł.	205 536 454	74 326 468	99 424 992	28 911 965
	Sprzedaż na eksport	tys. zł.	71 057 820	27 273 641	31 683 766	10 437 769
	Wartość dodana	tys. zł.	47 692 715	17 155 675	24 015 520	8 497 525
	Koszty działalności operacyjnej	tys. zł.	199 218 081	72 027 904	96 191 555	27 202 836

Kategoria firm	Wyszczególnienie	Jednostka	POLSKA		Mazowsze	
			Firmy razem	w tym filie zagraniczne	Firmy razem	w tym filie zagraniczne
	Wynagrodzenia	tys. zł.	14 171 192	6 480 180	4 047 839	2 729 178
	Przeciętna liczba zatrudnionych	etaty	331 472,95	121 654,02	63 267,83	38 968,02
	Pracujący	osoby	330 705	121 029	63 357	39 027
	Aktywa razem	tys. zł.	162 950 751	67 266 408	65 061 208	21 409 537
	Nakłady na nowe środki trwałe	tys. zł.	6 321 252	2 888 420	2 786 091	1 028 579
	Import środków trwałych	tys. zł.	3 350 440	1 567 840	1 962 808	580 609
IV. Eksporterzy umiarkowani 10% < Ex ≤ 25%	Liczba firm	szt.	2 444	552	482	194
	Przychody netto ze sprzedaży	tys. zł.	161 143 198	64 641 709	57 902 385	35 236 237
	Sprzedaż na eksport	tys. zł.	27 190 627	11 021 044	9 990 929	6 093 690
	Wartość dodana	tys. zł.	36 863 436	13 979 116	10 981 975	6 767 986
	Koszty działalności operacyjnej	tys. zł.	152 881 750	60 912 972	55 200 097	33 430 402
	Wynagrodzenia	tys. zł.	15 459 424	5 311 105	4 672 654	2 828 584
	Przeciętna liczba zatrudnionych	etaty	340 901,90	91 551,43	77 319,28	39 079,50
	Pracujący	osoby	342 919	91 580	78 418	39 745
	Aktywa razem	tys. zł.	116 908 505	40 785 614	34 390 416	17 808 943
	Nakłady na nowe środki trwałe	tys. zł.	4 061 156	1 461 068	938 873	384 189
	Import środków trwałych	tys. zł.	1 322 640	621 435	312 221	121 517
V. Eksporterzy marginalni Ex ≤ 10%	Liczba firm	szt.	6 710	1 399	1 472	613
	Przychody netto ze sprzedaży	tys. zł.	657 646 522	292 143 356	272 489 815	151 734 446
	Sprzedaż na eksport	tys. zł.	16 398 880	6 350 429	6 726 490	3 599 848
	Wartość dodana	tys. zł.	159 954 084	77 047 072	58 589 457	34 329 969
	Koszty działalności operacyjnej	tys. zł.	630 486 603	278 425 532	261 317 337	145 049 156
	Wynagrodzenia	tys. zł.	47 627 316	17 296 252	18 400 312	10 449 842
	Przeciętna liczba zatrudnionych	etaty	1 034 342,66	333 036,19	337 536,94	179 250,33
	Pracujący	osoby	1 058 141	350 659	348 410	190 648
	Aktywa razem	tys. zł.	499 514 912	205 765 350	250 240 565	123 111 211
	Nakłady na nowe środki trwałe	tys. zł.	17 859 442	6 788 260	7 320 805	3 883 595
	Import środków trwałych	tys. zł.	4 322 061	2 192 177	1 245 571	933 280

Kategoria firm	Wyszczególnienie	Jednostka	POLSKA		Mazowsze	
			Firmy razem	w tym filie zagraniczne	Firmy razem	w tym filie zagraniczne
VI. Nieeksporterzy	Liczba firm	szt.	35 755	1 884	6 272	827
	Przychody netto ze sprzedaży	tys. zł.	881 562 500	151 247 406	264 076 816	83 781 982
	Sprzedaż na eksport	tys. zł.	0	0	0	0
	Wartość dodana	tys. zł.	211 346 718	36 572 504	65 776 755	19 557 188
	Koszty działalności operacyjnej	tys. zł.	837 844 658	141 563 052	253 655 931	79 493 468
	Wynagrodzenia	tys. zł.	84 390 477	12 173 612	27 043 690	7 060 190
	Przeciętna liczba zatrudnionych	etaty	2 360 967,73	253 966,82	637 147,31	124 227,69
	Pracujący	osoby	2 452 883	269 068	655 704	129 825
	Aktywa razem	tys. zł.	832 415 625	146 201 836	284 279 473	81 134 895
	Nakłady na nowe środki trwałe	tys. zł.	20 384 067	4 187 137	6 247 948	2 173 080
	Import środków trwałych	tys. zł.	2 390 054	1 015 607	1 012 710	641 613

Źródło: `GUS, Internacjonalizacja Przedsiębiorstw pow. 9 pracujących – roczna ankieta SP.

3. Innowacyjność

W 2009 r. w województwie mazowieckim działało ok. 105 tysięcy przedsiębiorstw innowacyjnych, co stanowiło 16,2% ogółu przedsiębiorstw regionu. Najwięcej spośród nich zajmowało się handlem hurtowym z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (według klasyfikacji PKD sekcja G, dział 46). Natomiast pod względem udziału przedsiębiorstw innowacyjnych wyróżniały się branże „ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego” (53,9% podmiotów tego działu było innowacyjnych), „produkcja wyrobów tytoniowych” (50,0%) oraz „produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli” (43,6%).

W latach 2007-2009 ok. 32 tys. przedsiębiorstw z województwa mazowieckiego wprowadziło nowe lub istotnie ulepszone procesy. Innowacje najczęściej dotyczyły metod wytwarzania wyrobów – wprowadziło je ok. 23 tys. przedsiębiorstw. Natomiast innowacje produktowe w latach 2007-2009 wprowadziło ok. 31 tys. przedsiębiorstw regionu, w tym 13 tys. wyłącznie na własne potrzeby, zaś 18 tys. wprowadziło nowe lub istotnie ulepszone produkty na rynek.

W 2009 r. 12,9% przedsiębiorstw działających w województwie mazowieckim wprowadziło innowacje marketingowe. Najczęściej dotyczyły one wykorzystania nowych mediów lub technik promocji produktów – zdecydowało się na nie 10,5% (ok. 29 tys.) firm. Natomiast 9,1% przedsiębiorstw regionu wprowadziło innowacje organizacyjne, głównie były to nowe metody w zasadach działania.

Tabela 13. Przedsiębiorstwa innowacyjne działające w województwie mazowieckim według sektora własności i wielkości – udział w % (2009)

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa							
	aktywne innowacyjnie	innowacyjne	które w latach 2007-2009 wprowadziły nowe lub istotnie ulepszone					
			produkty	w tym	procesy	w tym		
				nowe dla rynku		metody wytwarza nia wyrobów	metody z zakresu logistyki i dystrybucji	metody wspierające procesy w przedsiębiorstw ie
Ogółem	16,8	16,2	11,3	6,6	11,7	8,3	3,0	6,8
Według sektora własności								
sektor publiczny	39,7	37,7	20,5	13,0	31,5	20,6	5,5	16,4
sektor prywatny	15,8	15,3	10,9	6,3	10,8	7,8	2,9	6,4
własność zagraniczna	27,5	26,8	20,1	13,6	21,8	15,8	6,9	16,3
Według liczby pracujących								
10-49 pracujących	8,2	7,9	4,7	2,1	5,0	3,3	1,2	2,6
50-249 pracujących	33,8	32,3	24,3	14,9	23,5	16,9	4,9	13,6
250-499 pracujących	50,0	50,0	34,0	25,5	43,4	34,0	11,3	26,4
powyżej 499 pracujących	74,4	72,2	56,7	38,9	60,0	47,8	28,9	45,6

Źródło: PNT-02/2009.

Tabela 14. Przedsiębiorstwa innowacyjne działające w województwie mazowieckim według klasyfikacji PKD 2007 – liczba oraz udział w % (2009)

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa innowacyjne	
	Liczba	%
ogółem	104 713	16,19
produkcja artykułów spożywczych	731	16,76
produkcja napojów	112	40,00
produkcja wyrobów tytoniowych	5	50,00
produkcja wyrobów tekstylnych	21	2,17
produkcja odzieży	367	6,60
produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	18	0,96
produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	51	1,55
produkcja papieru i wyrobów z papieru	230	31,58
poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	662	11,11
wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	24	33,33
produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	303	28,03
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	501	18,29
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	492	16,82

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa innowacyjne	
	Liczba	%
produkcja metali	53	22,58
produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	876	12,96
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	515	31,40
produkcja urządzeń elektrycznych	232	36,07
produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	205	13,61
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	217	43,64
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	76	17,65
produkcja mebli	461	14,40
pozostała produkcja wyrobów	416	10,34
naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	656	11,97
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych		34,78
pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	41	22,86
odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	40	10,53
działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	81	8,08
działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami	0	0,00
górnictwo i wydobywanie	48	9,52
przetwórstwo przemysłowe	8 740	16,06
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	218	34,78
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	187	11,69
handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	9 046	15,04
transport lądowy oraz transport rurociągowy	3 178	7,20
transport wodny	0	0,00
transport lotniczy	9	6,67
magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	104 713	16,19
działalność pocztowa i kurierska	731	16,76
telekomunikacja	112	40,00
działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	5	50,00
działalność usługowa w zakresie informacji	21	2,17
finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	367	6,60
ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego	18	0,96
działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	51	1,55
działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	230	31,58

Źródło: PNT-02/2009.

Prezentowane dane na temat przedsiębiorstw innowacyjnych działających w województwie mazowieckim wskazują na następujące działy PKD jako zdecydowanych liderów innowacyjności w 2009 r.

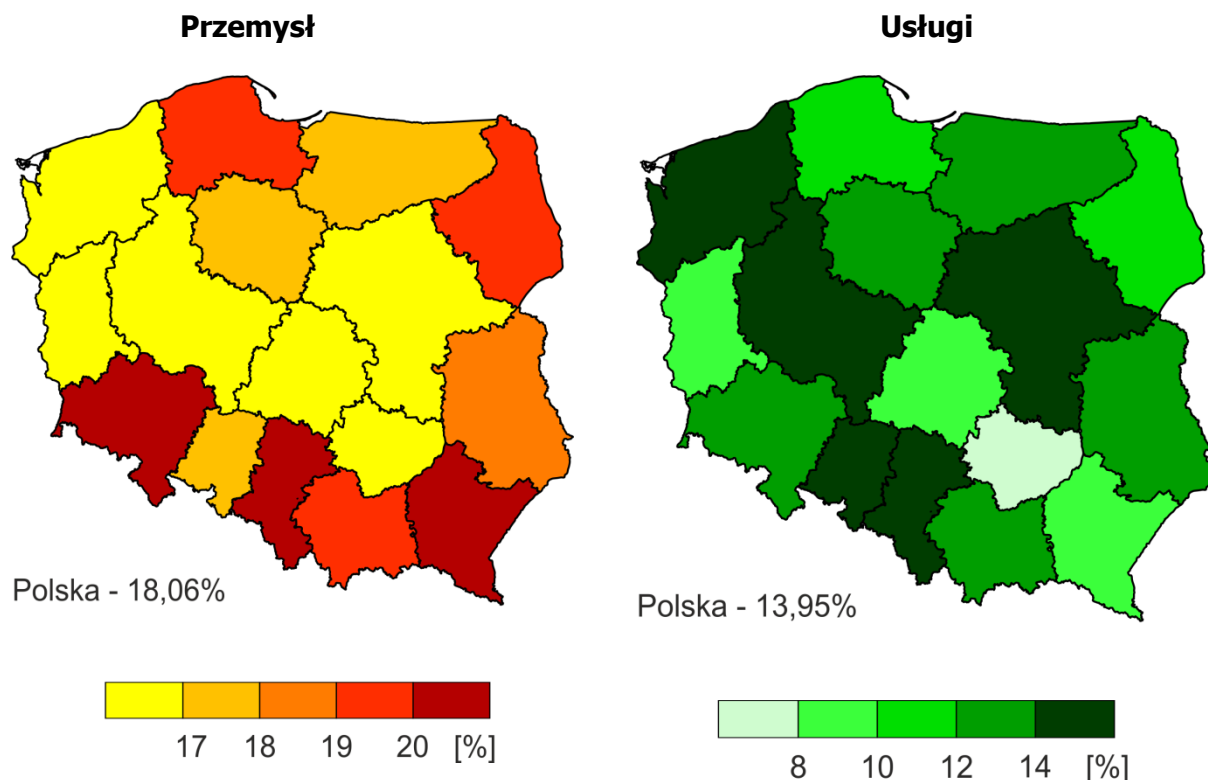
Rysunek 1. Kategorie przedsiębiorstw w województwie mazowieckim według innowacyjności (2009)

Źródło: opracowanie własne.

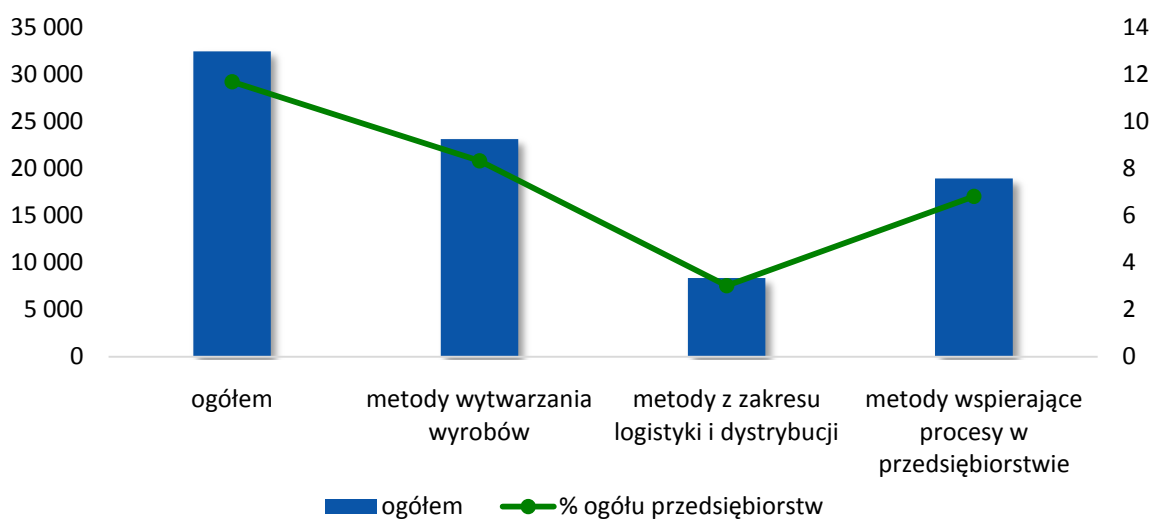
W wymienionych działach PKD odsetek innowacyjnych przedsiębiorstw przekracza jedną trzecią. W sekcjach znajdujących się na górze piramidy odsetek innowacyjnych przedsiębiorstw wynosi 50-54%, w dwóch kolejnych – 40-44%, w ostatniej grupie odsetek innowacyjnych przedsiębiorstw mieści się w przedziale od 33 do 37%. Wśród wymienionych sekcji największą liczbę innowacyjnych firm odnotowano w dziale „ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego”. Wysoką innowacyjność wykazywały również firmy zajmujące się produkcją wyrobów tytoniowych, a także produkcją pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli oraz produkcją napojów. Liczba przedsiębiorstw w tych czterech grupach to prawie 490 innowacyjnych firm, natomiast liczba firm w 11 najbardziej innowacyjnych działach wynosi ok. 7400, w tym 4250 w dziale „działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana”. Na pewno można o nich myśleć w kontekście ukierunkowania wsparcia w ramach programów dostępnych dla przedsiębiorstw na poziomie regionu.

Mapa 2. Udział innowacyjnych przedsiębiorstw w województwie mazowieckim w sektorze przemysłu i usług według województw (2009)

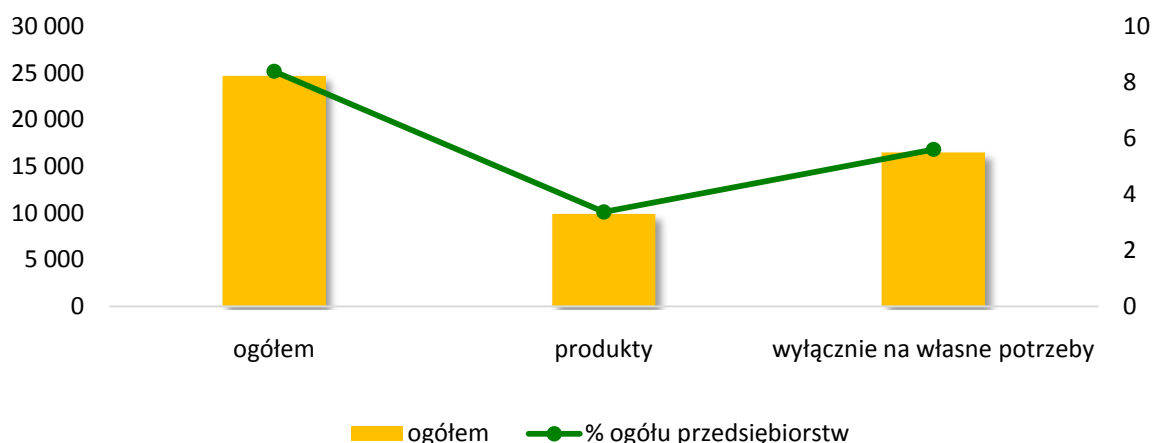
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Wykres 15. Liczba i odsetek przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które w latach 2007-2009 wprowadziły nowe lub istotnie ulepszone procesy

Źródło: PNT-02/2009.

Wykres 16. Liczba i odsetek przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które w latach 2007-2009 wprowadziły innowacje produktowe

Źródło: PNT-02/2009.

Tabela 15. Liczba i odsetek przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które w 2009 r. wprowadziły innowacje marketingowe oraz organizacyjne

Wyszczególnienie	liczba ogółem	% ogółu przedsiębiorstw (prawa oś)
Przedsiębiorstwa które wprowadziły innowacje marketingowe	35 893	12,9
znaczące zmiany w projekcie/konstrukcji lub opakowaniu wyrobów lub usług	14 712	5,3
nowe media lub techniki promocji produktów	29 120	10,5
nowe metody w zakresie dystrybucji produktów lub kanałów sprzedaży	18 238	6,6
Przedsiębiorstwa, które wprowadziły innowacje organizacyjne	25 186	9,1
nowe metody w zasadach działania	18 289	6,6
nowe metody podziału zadań i uprawnień decyzyjnych	15 189	5,5
nowe metody w zakresie stosunków z otoczeniem	9 842	3,5

Źródło: PNT-02/2009.

Tabela 16. Innowacje organizacyjne w województwie mazowieckim latach 2007-2009 – w % ogółu przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa, które wprowadziły innowacje organizacyjne			
	ogółem	w tym		
		nowe metody w zasadach działania	nowe metody podziału zadań i uprawnień decyzyjnych	nowe metody w zakresie stosunków z otoczeniem
Ogółem	9,1	6,6	5,5	3,6
Według sektora własności				
sektor publiczny	14,4	7,5	8,9	4,8
sektor prywatny	8,8	6,5	5,4	3,5
Według liczby pracujących				
10-49 pracujących	4,6	3,3	1,9	0,9
50-249 pracujących	16,5	10,9	11,5	7,4
250-499 pracujących	28,3	23,6	17,9	14,2
powyżej 499 pracujących	48,9	42,2	38,9	33,3
Według sekcji PKD				
produkcja artykułów spożywczych	7,9	6,9	4,5	3,0
produkcja napojów	12,0	12,0	12,0	8,0
produkcja wyrobów tytoniowych	0,0	0,0	0,0	0,0
produkcja wyrobów tekstylnych	2,2	0,0	2,2	2,2
produkcja odzieży	5,7	5,0	0,9	0,0
produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	0,0	0,0	0,0	0,0
produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	0,8	0,8	0,0	0,0
produkcja papieru i wyrobów z papieru	21,1	10,5	17,1	3,9
poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	4,0	0,8	1,6	3,2
wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	22,2	11,1	22,2	11,1
produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	20,5	15,2	9,8	6,1
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	8,9	5,4	7,8	2,7
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	13,6	13,6	4,2	1,4
produkcja metali	12,9	12,9	6,5	0,0
produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i	7,8	3,2	7,1	4,4

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa, które wprowadziły innowacje organizacyjne			
	ogółem	w tym		
		nowe metody w zasadach działania	nowe metody podziału zadań i uprawnień decyzyjnych	nowe metody w zakresie stosunków z otoczeniem
urządzeń				
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	14,0	10,5	9,3	5,8
produkcja urządzeń elektrycznych	16,4	14,8	14,8	13,1
produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	12,4	8,9	5,9	5,3
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	18,2	10,9	7,3	16,4
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	17,6	5,9	17,6	5,9
produkcja mebli	7,2	6,4	5,6	7,2
pozostała produkcja wyrobów	3,4	2,3	1,1	2,3
naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	7,7	7,7	1,7	0,9
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	17,4	8,7	13,0	10,1
pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	5,7	2,9	2,9	0,0
odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	10,5	0,0	10,5	0,0
działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	2,0	2,0	1,0	0,0
górnictwo i wydobywanie	19,0	19,0	9,5	9,5
przetwórstwo przemysłowe	9,0	6,7	5,4	3,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	17,4	8,7	13,0	10,1
dostawa wody; gospodarka ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4,5	1,9	2,6	0,0

Źródło: PNT-02/2009.

Tabela 17. Innowacje marketingowe w województwie mazowieckim latach 2007-2009 – w % ogółu przedsiębiorstw

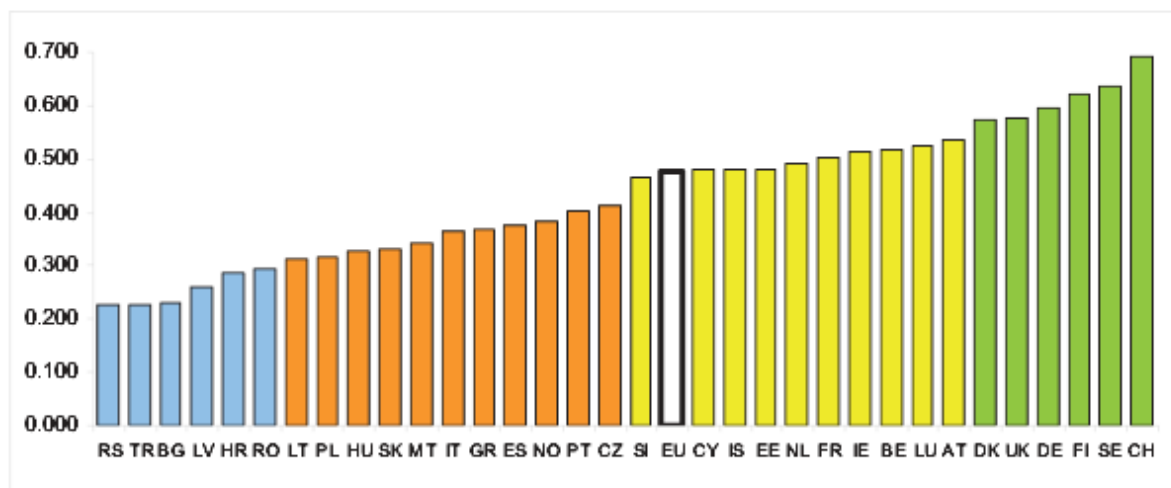
Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa, które wprowadziły innowacje marketingowe				
	ogółem	w tym			
		znaczące zmiany w projekcie/ konstrukcji lub opakowaniu wyrobów lub usług	nowe media lub techniki promocji produktów	nowe metody w zakresie dystrybucji produktów lub kanałów sprzedaży	nowe metody kształtowania cen wyrobów i usług
ogółem	7,0	4,0	4,4	2,8	2,8
Według sektora własności					
sektor publiczny	12,3	4,1	11,6	4,1	4,1
sektor prywatny	6,8	3,9	4,1	2,7	2,7
Według liczby pracujących					
10-49 pracujących	12,4	6,9	8,1	6,2	6,2
50-249 pracujących	3,5	1,5	2,1	1,1	1,1
250-499 pracujących	12,0	6,6	7,5	4,8	4,8
powyżej 499 pracujących	24,5	21,7	12,3	14,2	14,2
Według sekcji PKD					
produkcja artykułów spożywczych	43,3	30,0	35,6	21,1	21,1
produkcja napojów	5,9	5,4	2,4	2,5	2,5
produkcja wyrobów tytoniowych	28,0	28,0	12,0	16,0	16,0
produkcja wyrobów tekstylnych	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
produkcja odzieży	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	1,9	0,9	1,9	0,9	0,9
produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0
produkcja papieru i wyrobów z papieru	8,5	0,0	7,0	8,5	8,5
poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	15,8	15,8	7,9	1,3	1,3
wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	10,3	1,6	9,5	0,0	0,0
produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	12,9	7,6	6,1	6,1	6,1
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	9,7	6,2	5,1	1,2	1,2
produkcja metali	12,1	4,7	10,3	5,6	5,6

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa, które wprowadziły innowacje marketingowe				
	ogółem	w tym			
		znaczące zmiany w projekcie/ konstrukcji lub opakowaniu wyrobów lub usług	nowe media lub techniki promocji produktów	nowe metody w zakresie dystrybucji produktów lub kanałów sprzedaży	nowe metody kształtowania cen wyrobów i usług
produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	12,9	0,0	3,2	9,7	9,7
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	3,7	1,7	2,7	1,5	1,5
produkcja urządzeń elektrycznych	12,8	7,0	3,5	5,8	5,8
produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	13,1	11,5	6,6	1,6	1,6
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	4,7	2,4	4,1	3,0	3,0
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	18,2	3,6	14,5	10,9	10,9
produkcja mebli	11,8	11,8	5,9	5,9	5,9
pozostała produkcja wyrobów	0,8	0,0	0,8	0,8	0,8
naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	6,9	6,9	3,4	3,4	3,4
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3,4	0,0	3,4	0,0	0,0
pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	8,7	0,0	8,7	1,4	1,4
odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	5,3	0,0	5,3	0,0	0,0
górnictwo i wydobywanie	3,0	0,0	3,0	1,0	1,0
przetwórstwo przemysłowe	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	7,2	4,2	4,4	2,9	2,9
dostawa wody; gospodarka ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	8,7	0,0	8,7	1,4	1,4

Źródło: PNT-02/2009.

W świetle badań międzynarodowych, innowacyjność Mazowsza wypada stosunkowo korzystnie na tle Polski, dzieli je jednak daleki dystans do średniej unijnej. Wskazuje się, że stosunkowo silną stroną regionu są czynniki stymulujące innowacyjność, do których zalicza się wskaźniki potencjału naukowego i B+R regionu. Mazowsze wypada w tej kategorii „przeciętnie”, ale i tak bardzo dobrze w relacji do innych województw Polski¹. Słabo wypadają jednak wskaźniki dotyczące udziału biznesu w kształtowaniu regionalnego potencjału innowacyjnego – „Aktywność firm” (ocena „niska”) oraz zastosowań (ocena „średnioniska”).

Wykres 17. Innowacyjność krajów europejskich według European Innovation Scoreboard 2009

Źródło: European Innovation Scoreboard 2009.

Tabela 18. Innowacyjność Mazowsza według Regional Innovation Scoreboard 2009

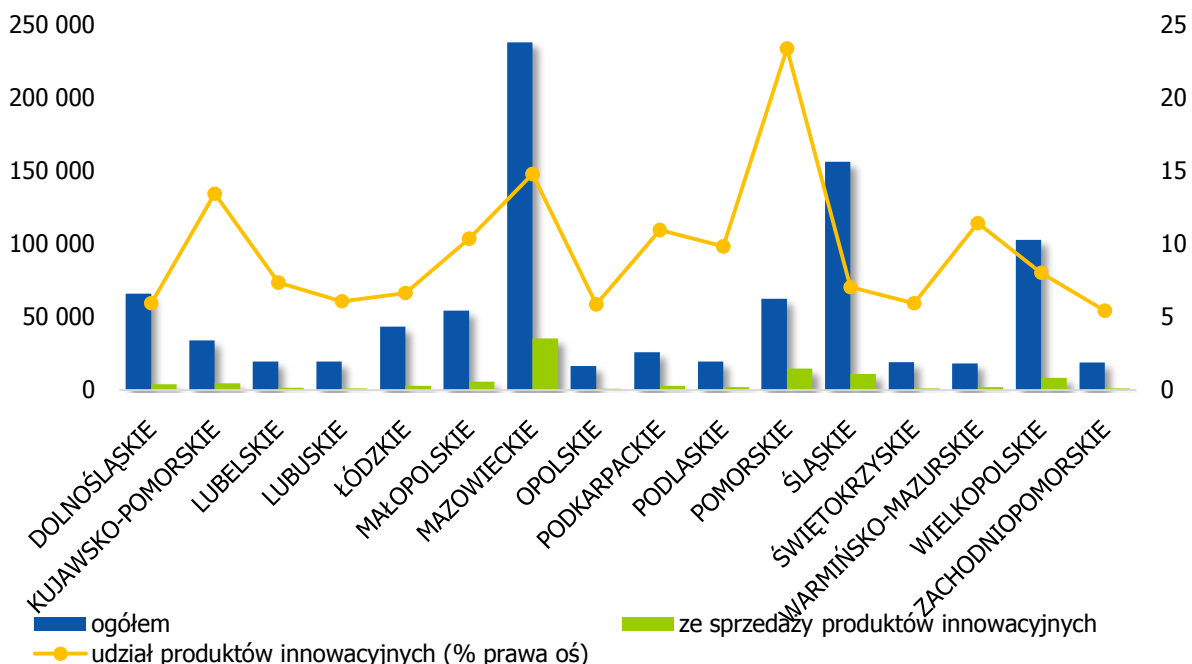
Wyszczególnienie	Ocena potencjału Mazowsza
Ogólna ocena poziomu innowacyjności (RIS)	Średnioniski
Czynniki stymulujące innowacje (ang. <i>enablers</i>)	Średni
Aktywność firm (ang. <i>firm activities</i>)	Niski
Zastosowania (ang. <i>outputs</i>)	Średnio-niski
Kluczowa siła / bariera	Czynniki stymulujące innowacje (siła)

Źródło: Regional Innovation Scoreboard 2009.

W 2009 r. przychody netto przedsiębiorstw przemysłowych na Mazowszu uzyskane ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów były największe spośród wszystkich województw. Wyniosły one łącznie 238,1 mld zł i były o 3,8% większe niż w roku 2008. Firmy z województwa mazowieckiego osiągnęły również największe przychody netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych – 35,2 mld zł. Tym samym udział przychodów z tytułu sprzedaży tych produktów wyniósł 15%; pod tym względem przedsiębiorstwa z Mazowsza były na drugim miejscu, a wyprzedziły je firmy z Pomorza, gdzie stosunek przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych do przychodów ze sprzedaży ogółem wyniósł 23%.

¹ „Średnią” ocenę w kategorii „czynników stymulujących innowacyjność” otrzymało jeszcze województwo małopolskie. Pozostałe regiony wypadły słabiej.

Wykres 18. Przychody netto przedsiębiorstw przemysłowych uzyskane ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów ogółem, a także ze sprzedaży produktów innowacyjnych (2009)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

W przypadku przychodów netto przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów innowacyjnych możemy wyróżnić przychody ze sprzedaży produktów innowacyjnych dla rynku. W województwie mazowieckim w 2009 r. wyniosły one 10,0 mld zł, co stanowi 4,21% przychodów uzyskanych przez te przedsiębiorstwa ze sprzedaży ogółem. Były największe ze wszystkich województw, stanowiąc 26% przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych dla rynku w całym kraju, jednakże w niektórych województwach udział przychodów ze sprzedaży tych produktów w przychodach ze sprzedaży ogółem był większy (np. w woj. pomorskim wyniósł 8,22%, w kujawsko-pomorskim – 5,32%, a w lubelskim – 5,04%). Podobnie przedstawia się statystyka przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych dla rynku na eksport: wyniosły one łącznie 2,9 mld zł i były największe ze wszystkich województw, natomiast ich udział w przychodach ze sprzedaży ogółem wyniósł 2,88% – wyższy wskaźnik uzyskały przedsiębiorstwa w woj. pomorskim (5,13%) i kujawsko-pomorskim (3,13%).

Tabela 19. Przychody ze sprzedaży w 2009 r. produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2007-2009 w województwie mazowieckim według sektora własności i wielkości (2009)

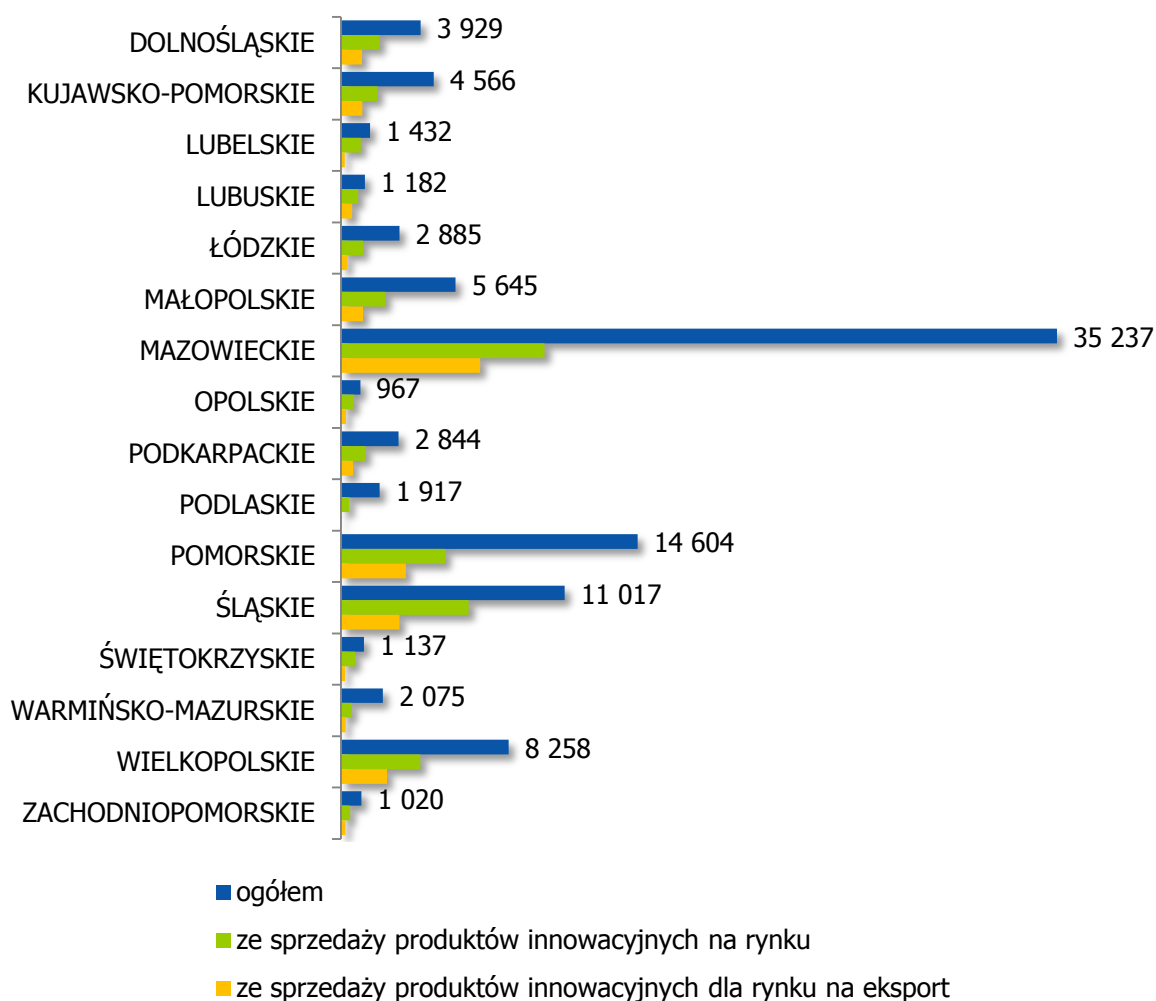
Wyszczególnienie	Przychody ze sprzedaży w 2009 r. produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2007-2009		
	ogółem	z tego	
		nowe dla rynku	nowe tylko dla przedsiębiorstwa
Ogółem	37721042	10743121	26977921
Według sektora własności			
sektor publiczny	331755	252511	79244
sektor prywatny	37389287	10490611	26898676
własność zagraniczna	14337282	9131942	5205340
Według liczby pracujących			
10-49 pracujących	427569	239040	188529
50-249 pracujących	1702460	713060	989401
250-499 pracujących	2311571	1013064	1298507
powyżej 499 pracujących	33279442	8777958	24501484
Według sekcji PKD			
produkcja artykułów spożywczych	3676527	1154386	2522141
produkcja napojów	105220	104675	545
produkcja wyrobów tytoniowych	-	-	-
produkcja wyrobów tekstylnych	-	-	-
produkcja odzieży	17231	9909	7322
produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	#	#	#
produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	4881	2164	2716
produkcja papieru i wyrobów z papieru	65147	7720	57427
poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	#	#	#
wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	#	#	#
produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	1531479	363348	1168131
produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	262368	80476	181893
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	309645	216522	93122
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	789875	279789	510086
produkcja metali	26264	25992	272
produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	286425	160441	125984
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	#	#	#
produkcja urządzeń elektrycznych	1757231	1494043	263188
produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	1636467	823936	812531
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i	137554	3474	134080

Wyszczególnienie	Przychody ze sprzedaży w 2009 r. produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2007-2009		
	ogółem	z tego	
		nowe dla rynku	nowe tylko dla przedsiębiorstwa
naczepek, z wyłączeniem motocykli			
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	#	#	#
produkcja mebli	#	#	#
pozostała produkcja wyrobów	#	#	#
naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	#	#	#
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2777	201	2576
pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	-	-	-
odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	-	-	-
działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	#	#	-
górnictwo i wydobywanie	#	#	-
przetwórstwo przemysłowe	37717509	10742164	26975345
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2777	201	2576
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	307	307	-
produkcja artykułów spożywczych	3676527	1154386	2522141
produkcja napojów	105220	104675	545
produkcja wyrobów tytoniowych	-	-	-
produkcja wyrobów tekstylnych	-	-	-
produkcja odzieży	17231	9909	7322
produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	4881	2164	2716
produkcja papieru i wyrobów z papieru	65147	7720	57427
poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	#	#	#
wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	#	#	#
produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	1531479	363348	1168131
produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	262368	80476	181893

– dane objęte tajemnicą statystyczną

Źródło: PNT-02/2009.

Wykres 19. Przychody netto przedsiębiorstw przemysłowych w województwie mazowieckim ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek (2009)

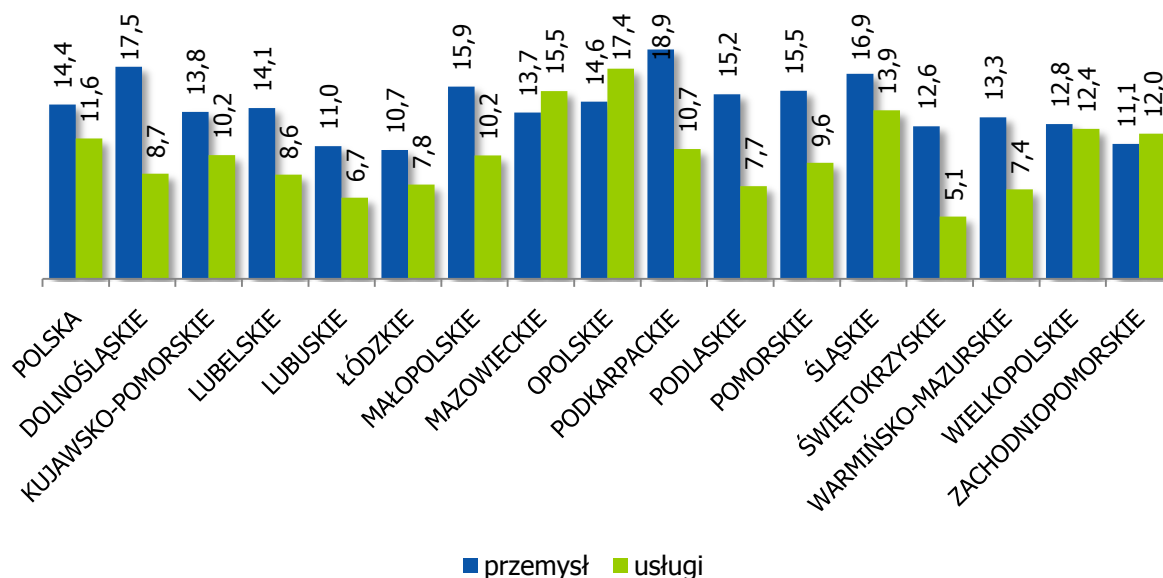

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

4. Nakłady na działalność innowacyjną

Odsetek przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną w 2009 r. w przypadku sektora usług wyniósł 15,5%, zaś w przypadku przedsiębiorstw przemysłowych był nieco mniejszy – wyniósł 13,7%.

Wykres 20. Odsetek przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną (2009)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

W 2009 r. przedsiębiorstwa w województwie mazowieckim poniosły nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych w kwocie 11 082 mln zł, o 14,8% mniejsze niż w roku poprzednim. W tym nakłady przedsiębiorstw z sektora usług wyniosły 5 930 mln zł i były o 25,0% niższe niż w 2008 r., natomiast nakłady przedsiębiorstw przemysłowych, wynoszące 5 152 mln zł, zwiększyły się o 1,0%.

Tabela 20. Nakłady na działalność innowacyjną w województwie mazowieckim według rodzaju nakładów, sektorów własności, wielkości oraz sekcji PKD (2009)

Wyszczególnienie	Ogółem	Zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych	Zakup oprogramowania	Nakłady inwestycyjne na środki trwałe			Szkolenie	Marketing
				budynki i budowle	maszyny i urządzenia techniczne			
					ogółem	w tym z importu		
Ogółem	5151695	61523	69776	1424191	2914215	2079128	8238	116603
Według sektora własności								
sektor publiczny	164152	5906	14557	13820	28964	2270	483	6640
sektor prywatny	4987542	55617	55219	1410371	2885251	2076858	7756	109963
Według liczby pracujących								
10-49 pracujących	201250	618	1126	12989	104028	51468	2203	349
50-249 pracujących	741664	6955	13553	160049	496867	205585	1616	4635
250-499 pracujących	430989	453	23724	120081	211163	72489	823	12660
powyżej 499 pracujących	3777792	53498	31374	1131072	2102158	1749586	3596	98958
Według sekcji PKD								
produkcja artykułów spożywczych	668794	456	15782	105246	324501	194217	119	38509
produkcja napojów	#	#	#	#	#	#	#	#
produkcja wyrobów tytoniowych	-	-	-	-	-	-	-	-
produkcja wyrobów tekstylnych	#	#	#	#	#	-	-	-
produkcja odzieży	4964	-	334	3156	1305	166	27	-
produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	-	-	-	-	-	-	-	-
produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	#	-	-	-	#	-	-	-
produkcja papieru i wyrobów z papieru	35437	1181	2006	766	28199	11365	232	2003
poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	#	#	#	-	#	#	#	-
wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	#	#	#	#	#	#	#	-
produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	268806	2331	8358	99853	111949	60184	1145	25664
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	106944	57	2527	9502	87921	26598	195	304
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	299439	8	767	95814	197159	61340	2026	1327

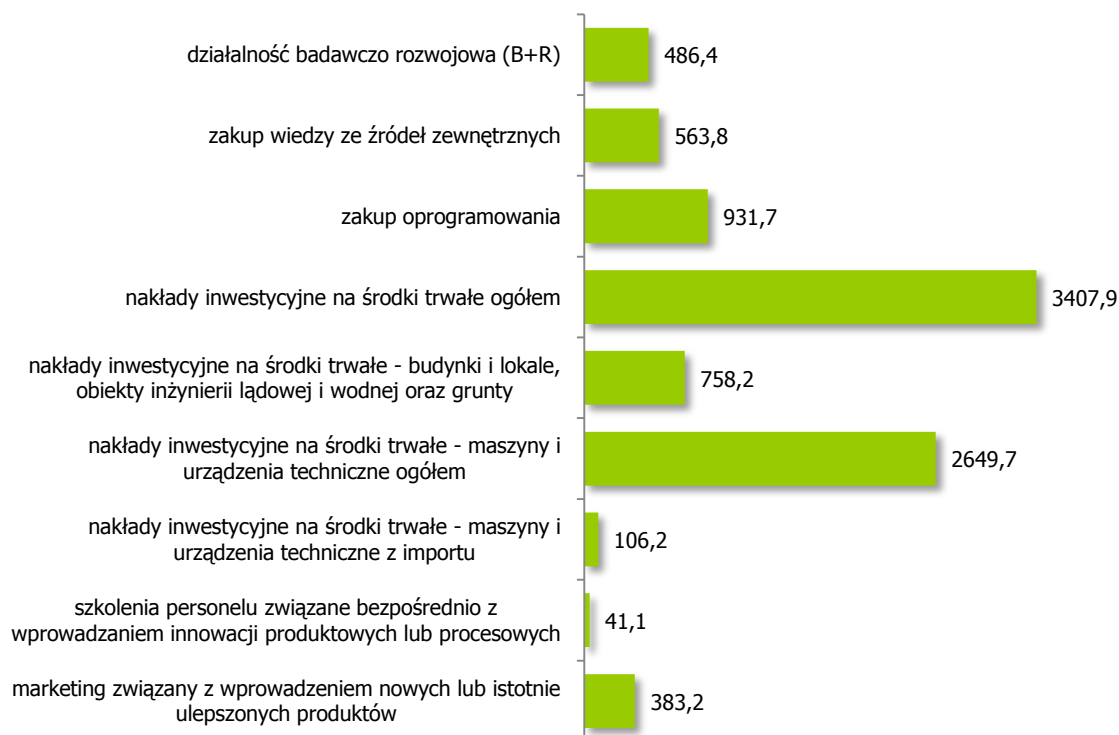
Wyszczególnienie	Ogółem	Zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych	Zakup oprogramowania	Nakłady inwestycyjne na środki trwałe			Szkolenie	Marketing
				budynki i budowle	maszyny i urządzenia techniczne			
					ogółem	w tym z importu		
	w tys. zł.							
produkcja metali	6102	-	261	2457	3331	844	12	42
produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	158978	2508	1476	16237	131612	16208	147	181
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	78913	378	1279	435	33350	28864	97	2740
produkcja urządzeń elektrycznych	182428	6	1570	12772	89559	53049	256	10899
produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	127913	9450	2190	13915	68941	36797	402	4527
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	7606	23	555	108	1633	-	64	334
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	2301	-	23	-	102	-	12	696
produkcja mebli	#	-	#	#	#	-	-	-
pozostała produkcja wyrobów	#	-	#	-	#	#	#	#
naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	13171	6	2465	3875	3112	3112	165	25
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	186801	2068	17757	1349	122676	84909	444	7
pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	#	#	#	#	#	-	#	#
odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	#	-	#	-	-	-	-	-
działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	8472	-	195	1429	6755	-	-	

– dane objęte tajemnicą statystyczną

Źródło: PNT-02/2009.

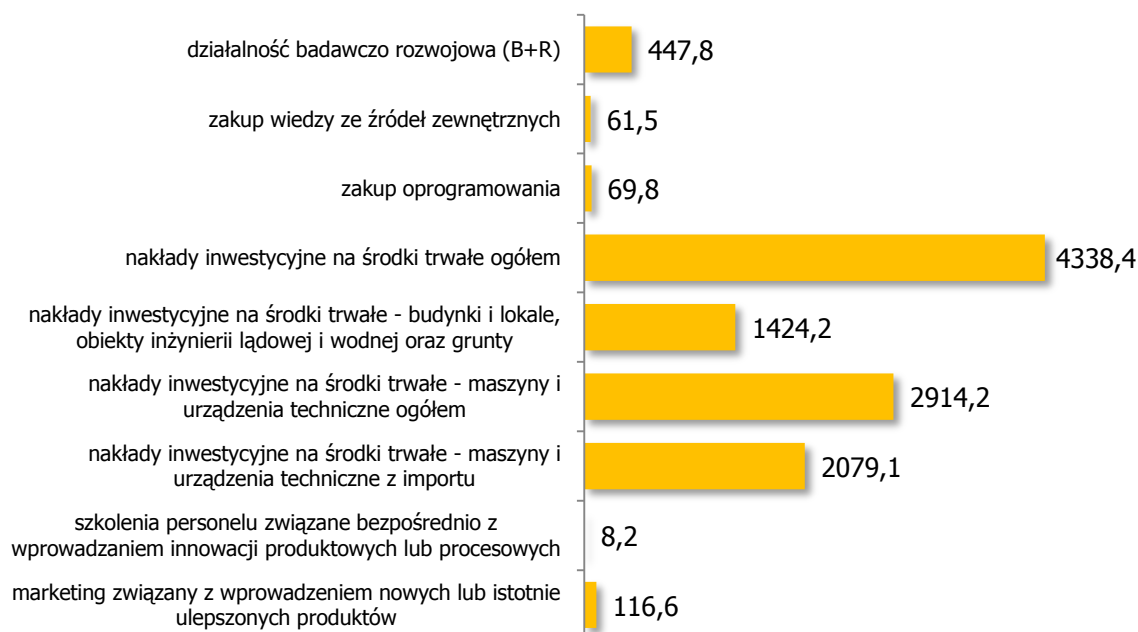
Nakłady na działalność innowacyjną ponoszone przez przedsiębiorstwa zajmujące się działalnością usługową na Mazowszu stanowią aż 71,8% ogółu nakładów tego sektora w Polsce, natomiast w przypadku sektora przemysłowego udział Mazowsza, aczkolwiek nadal największy spośród wszystkich regionów, nie stanowi już większości, wynosi bowiem 22,7%.

Wykres 21. Nakłady na działalność innowacyjną w województwie mazowieckim w zakresie innowacji produktowych i procesowych w sektorze usługowym (2009)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Wykres 22. Nakłady na działalność innowacyjną w województwie mazowieckim w zakresie innowacji produktowych i procesowych w sektorze przemysłowym (2009)

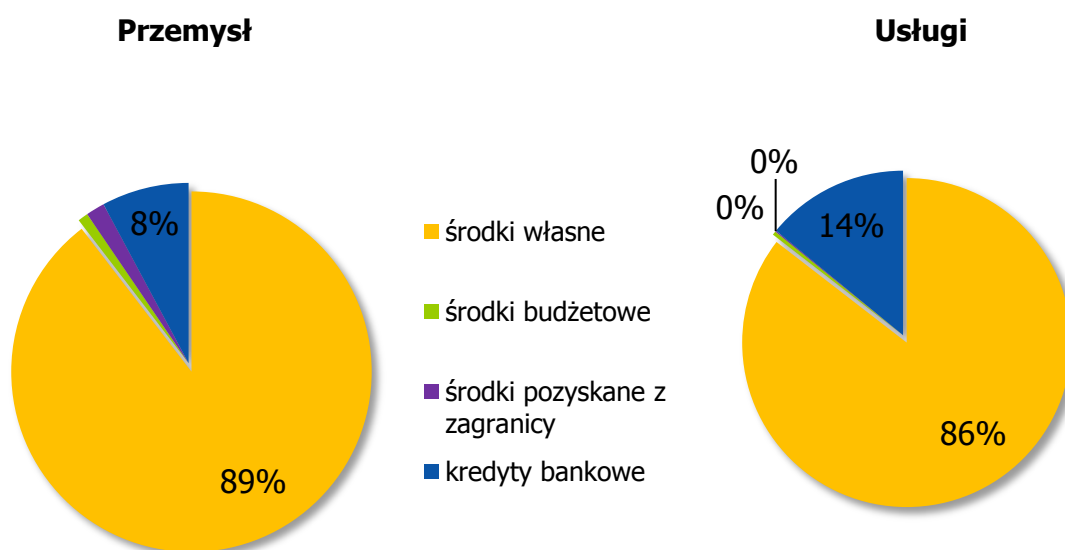

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Głównym źródłem finansowania działalności innowacyjnej w zakresie innowacji produktowych i procesowych są środki własne przedsiębiorstw. W 2009 r. w województwie mazowieckim środki te były źródłem finansowania 86% nakładów w przypadku przedsiębiorstw z sektora usług oraz 89% nakładów ponoszonych przez przedsiębiorstwa przemysłowe. Ważnym źródłem finansowania działalności innowacyjnej były również kredyty bankowe (14% nakładów w sektorze usług i 8% w przemyśle), natomiast mniejsze środki były pozyskiwane z zagranicy oraz z budżetu.

W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosło znaczenie kredytów – w 2008 r. stanowiły one źródło finansowania 4% nakładów przedsiębiorstw usługowych i 5% nakładów przedsiębiorstw przemysłowych, podczas gdy ze środków własnych pochodziło odpowiednio 94% i 93% nakładów.

Wykres 23. Nakłady na działalność innowacyjną w województwie mazowieckim w zakresie innowacji produktowych i procesowych w podziale na źródła finansowania, dane w tys. zł oraz udział proc. (2009)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

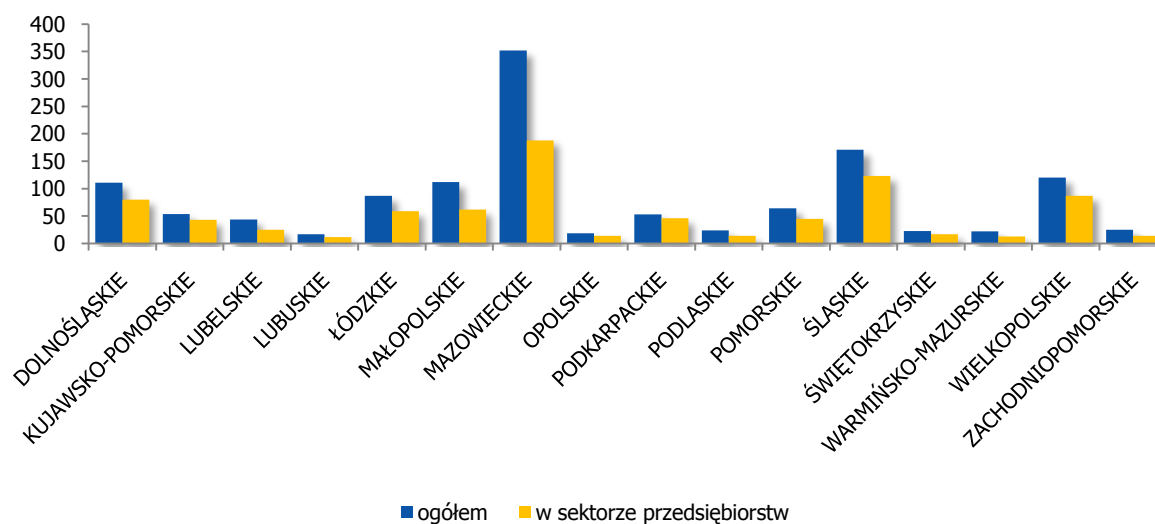
Tabela 21. Nakłady na działalność innowacyjną w województwie mazowieckim według źródeł finansowania, sektorów własności i wielkości (2009)

Wyszczególnienie	Źródła finansowania				
	własne	budżetowe	pozyskane z zagranicy	pochodzące z funduszy kapitału ryzyka	kredyty bankowe
	w tys. zł.				
OGÓŁEM	4545270	46778	85451	-	397233
Według sektora własności					
sektor publiczny	131965	12933	721	-	10021
sektor prywatny	4413304	33845	84730	-	387212
Według liczby pracujących					
10-49 pracujących	112499	10660	59500	-	12143
50-249 pracujących	396064	16747	15630	-	254113
250-499 pracujących	406849	7229	6415	-	4344
powyżej 499 pracujących	3629858	12142	3906	-	126633

Źródło: PNT-02/2009.

W 2009 r. w województwie mazowieckim 352 jednostki prowadziły działalność badawczo-rozwojową, co oznacza, że ponad jedna czwarta (27%) z tych jednostek w Polsce mieściła się na Mazowszu. Natomiast w sektorze przedsiębiorstw działalnością badawczo-rozwojową zajmowało się 188 podmiotów.

Wykres 24. Liczba jednostek prowadzących działalność badawczo-rozwojową w województwie mazowieckim według sektorów instytucjonalnych (2009)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

5. Współpraca w zakresie działalności innowacyjnej

Ważnym aspektem działalności innowacyjnej przedsiębiorstw jest współpraca z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami, np. uczelniami lub ośrodkami badawczymi. Dzięki niej możliwy jest szybszy rozwój firm i efektywniejsze wykorzystanie zasobów, w tym zwłaszcza *know-how*. Szczególnie dotyczy to współpracy w ramach klastrów, które są bardzo efektywnym sposobem na uzyskanie efektu synergii między podmiotami o różnym charakterze, różnej wielkości i strukturze. Oprócz korzyści dla współpracujących w ich ramach przedsiębiorstw, które uzyskują przewagę konkurencyjną, klastry budują również kapitał społeczny oraz stymulują rozwój regionalny.

W 2009 r. 9,3% przedsiębiorstw z województwa mazowieckiego posiadało porozumienia o współpracy z innymi podmiotami, lecz wśród firm aktywnych innowacyjnie odsetek był znacznie większy – wyniósł on 55,5%. Zauważalne jest, że przedsiębiorstwa z sektora publicznego miały takie porozumienia znacznie częściej niż firmy prywatne.

Tabela 22. Współpraca przedsiębiorstw z województwa mazowieckiego w zakresie działalności innowacyjnej (2009)

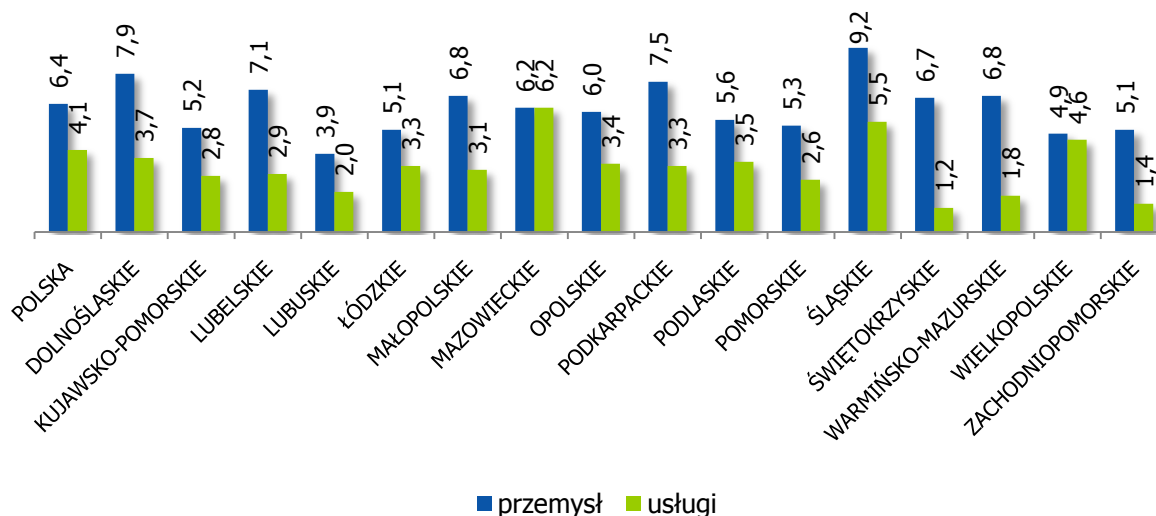
Wyszczególnienie	przedsiębiorstwa posiadające porozumienia	
	w % ogółu przedsiębiorstw	w % ogółu przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie
OGÓŁEM	9,3	55,5
Według sektora własności		
sektor publiczny	30,8	77,6
sektor prywatny	8,4	52,9
własność zagraniczna	20,1	73,0
Według liczby pracujących		
10-49 pracujących	2,4	29,2
50-249 pracujących	17,9	53,0
250-499 pracujących	49,1	98,1
powyżej 499 pracujących	85,6	100,0
Według sekcji PKD		
produkcja artykułów spożywczych	5,2	30,6
produkcja napojów	24,0	60,0
produkcja wyrobów tytoniowych	0,0	0,0
produkcja wyrobów tekstylnych	4,3	100,0
produkcja odzieży	0,6	9,1
produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	0,0	0,0
produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	0,0	0,0
produkcja papieru i wyrobów z papieru	17,1	52,0
poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	3,2	26,7

Wyszczególnienie	przedsiębiorstwa posiadające porozumienia	
	w % ogółu przedsiębiorstw	w % ogółu przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie
wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	55,6	100,0
produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	13,6	46,2
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	11,3	53,7
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	14,0	83,3
produkcja metali	19,4	85,7
produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	8,6	62,5
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	18,6	55,2
produkcja urządzeń elektrycznych	29,5	81,8
produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	13,0	88,0
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	20,0	45,8
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	29,4	100,0
produkcja mebli	7,2	50,0
pozostała produkcja wyrobów	2,3	22,2
naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	14,5	100,0
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	31,9	81,5
pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	5,7	25,0
odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	0,0	0,0
działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	1,0	12,5
górnictwo i wydobywanie	9,5	100,0
przetwórstwo przemysłowe	9,2	55,1
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	31,9	81,5
dostawa wody; gospodarka ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1,9	16,7

Źródło: PNT-02/u -2009 r.

Przedsiębiorstwa przemysłowe z województwa mazowieckiego nie wyróżniały się pod względem współpracy w zakresie działalności innowacyjnej na tle reszty kraju. Odsetek współpracujących firm wyniósł 6,2% i był bliski średniej krajowej 6,4%. Natomiast w przypadku sektora usługowego odsetek współpracujących przedsiębiorstw był najwyższy w kraju – wyniósł 6,2% wobec średniej krajowej 4,1%.

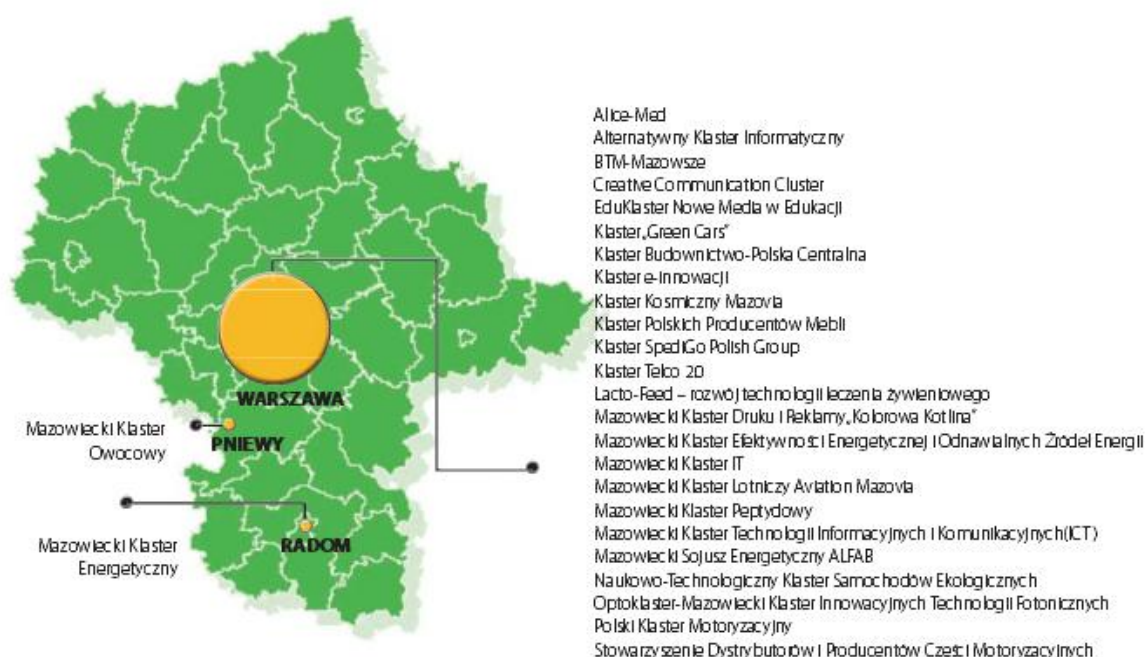
Wykres 25. Przedsiębiorstwa w województwie mazowieckim, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej w % ogółu przedsiębiorstw (2009)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Jak zaznaczono wcześniej, specjalną formą współpracy między przedsiębiorstwami a innymi podmiotami, służącą uzyskaniu efektu synergii i pobudzeniu innowacyjności, są klastry. Jednakże udział przedsiębiorstw w klastrach jest znikomy – w latach 2009-2011, tak w województwie mazowieckim, jak i średnio w Polsce nie przekracza on 1%. Wśród przedsiębiorstw innowacyjnych udział we współpracy klastrowej jest nieco większy – w sektorze przemysłowym wyniósł on 3,4% na Mazowszu i 4,2% średnio w Polsce, zaś w sektorze usługowym odpowiednio 4,5% oraz 4,2%.

Mapa 3. Inicjatywy klastrowe w województwie mazowieckim

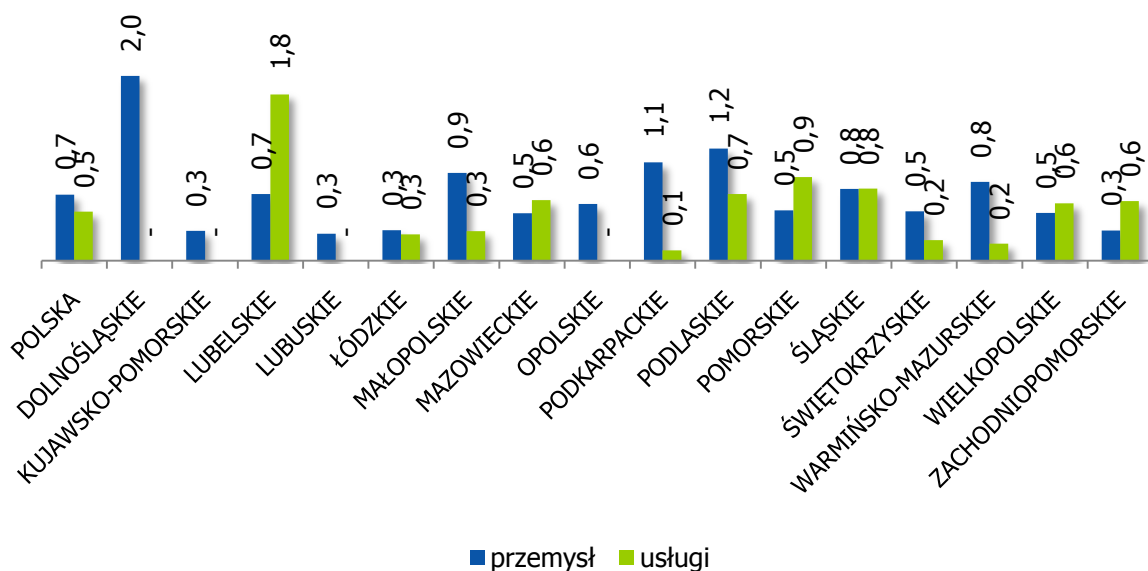

Źródło: Klastry w województwie mazowieckim, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012.

W województwie mazowieckim do końca 2011 powstało łącznie 25 inicjatyw klastrowych. Organizacje te najczęściej powstawały z inicjatywy przedsiębiorstw (np. Mazowiecki Klaster Druku i Reklamy „Kolorowa Kotlina”, Klaster „Green Cars”). Zdarzało się jednak, że inicjatorem ich działalności były instytucje naukowe, jak w przypadku Mazowieckiego Klastra Peptydowego (Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN) oraz samorządów, czego przykładem jest Mazowiecki Klaster Owocowy (Urząd Gminy Pniewy). Na uwagę zasługuje ich koncentracja przestrzenna – prawie wszystkie zlokalizowane są w Warszawie. Tylko nieliczne znajdują się w innych miastach regionu (Radom, Pniewy).

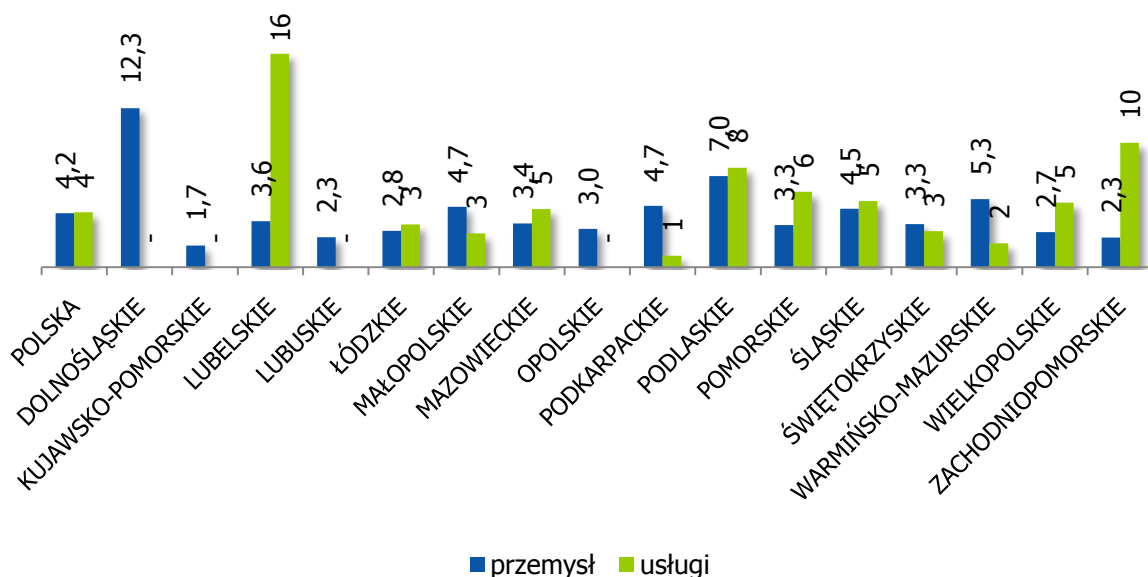
Biorąc pod uwagę przedsiębiorstwa, które współpracowały z innymi podmiotami, współpraca w ramach klastrów ma na Mazowszu znikome znaczenie. Natomiast w niektórych innych województwach forma ta istotnie wspiera współpracę – dzieje się tak zwłaszcza na Lubelszczyźnie, Dolnym Śląsku, Podlasiu i Pomorzu Zachodnim.

Wykres 26. Liczba przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które w latach 2009-2011 współpracowały z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami w ramach inicjatywy klastrowej, w % ogółu przedsiębiorstw

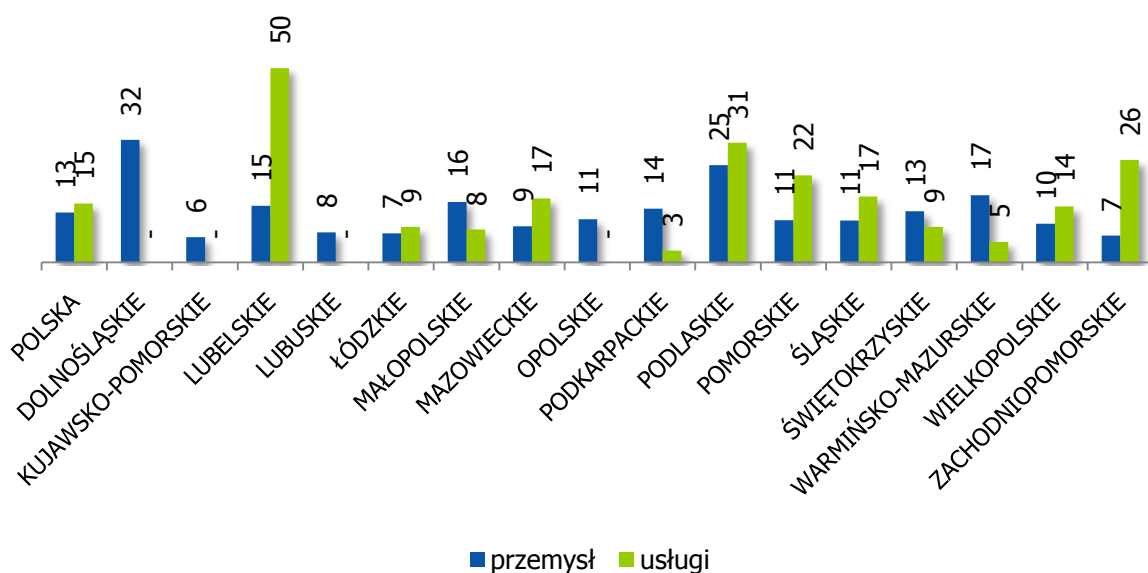
Źródło: GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009-2011.

Wykres 27. Liczba przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które w latach 2009-2011 współpracowały z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami w ramach inicjatywy klastrowej, w % ogółu przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie

Źródło: GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009-2011.

Wykres 28. Liczba przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które w latach 2009-2011 współpracowały z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami w ramach inicjatywy klastrowej w % ogółu przedsiębiorstw współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej

Źródło: GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009-2011.

6. Ochrona własności przemysłowej

Jednym z czynników, który ma wpływ na stymulowanie działalności innowacyjnej, jest ochrona własności przemysłowej i intelektualnej. Aktywność przedsiębiorców na tym polu wyraża się m.in. poprzez transakcje zakupu lub sprzedaży technologii, a także poprzez opatentowaną własność intelektualną: wynalazki, wzory przemysłowe.

W 2009 r. znacznie mniej przedsiębiorstw z województwa mazowieckiego dokonało sprzedaży technologii, niż ich zakupu. Najwięcej przedsiębiorstw – 15 – dokonało sprzedaży środków automatyzacji, przedmiotem transakcji były też prace badawczo-rozwojowe (14), usługi konsultingowe (14), licencje (13) i inne technologie (8). Nabywcami technologii były głównie podmioty krajowe.

Tabela 23. Sprzedaż technologii przez przedsiębiorstwa z województwa mazowieckiego według rodzaju technologii oraz kraju docelowego (2009)

Wyszczególnienie	Liczba przedsiębiorstw, które sprzedały				
	licencje	prace badawczo-rozwojowe	środki automatyzacji	usługi konsultingowe	inne
OGÓŁEM	13	14	15	14	8
Polska	9	6	5	10	8
Kraje Unii Europejskiej	-	5	3	3	-
Inne kraje europejskie	#	#	#	-	-
Stany Zjednoczone	#	#	#	-	-
Japonia	-	-	-	-	-
Inne kraje pozaeuropejskie	#	#	4	#	-

– dane objęte tajemnicą statystyczną

"-" – zjawisko nie wystąpiło

Źródło: PNT-02/u -2009 r.

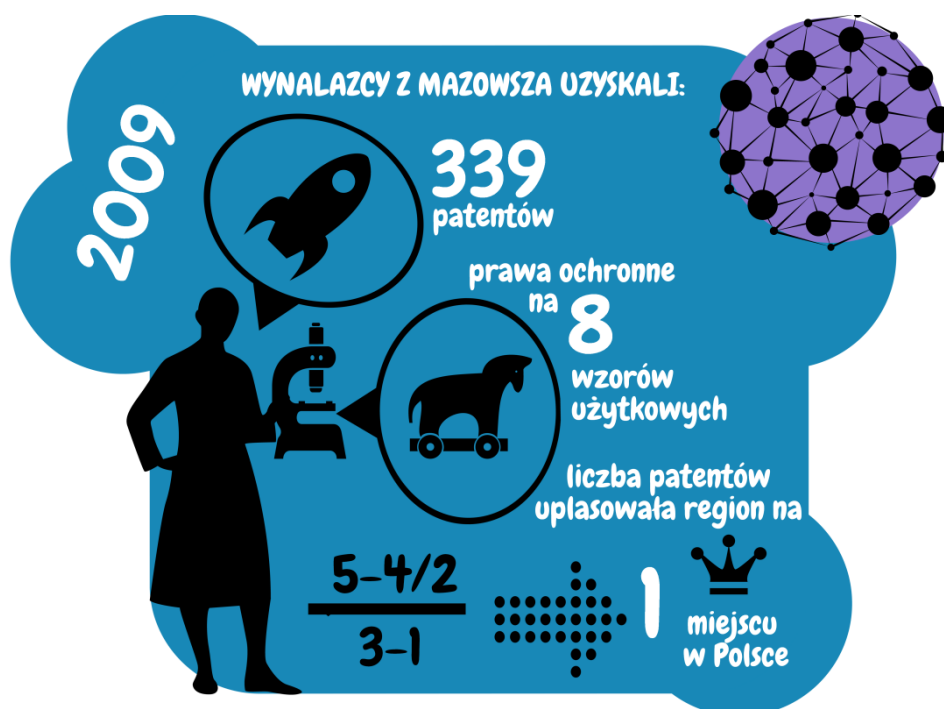
W 2009 r. najczęściej nabywaną przez przedsiębiorstwa z Mazowsza technologią były środki automatyzacji – zakupiło je 156 firm, a w drugiej kolejności – licencje (104). Dostawcami w większości przypadków były podmioty z Polski.

Tabela 24. Zakup technologii przez przedsiębiorstwa z województwa mazowieckiego według rodzaju technologii oraz kraju pochodzenia (2009)

Wyszczególnienie	Liczba przedsiębiorstw, które sprzedały				
	licencje	prace badawczo-rozwojowe	środki automatyзації	usługi konsultingowe	inne
OGÓŁEM	104	59	156	17	3
Polska	59	47	85	8	#
Kraje Unii Europejskiej	27	8	61	3	#
Inne kraje europejskie	5	#	#	#	-
Stany Zjednoczone	9	#	#	#	-
Japonia	#	-	-	-	-
Inne kraje pozaeuropejskie	#	#	7	#	-

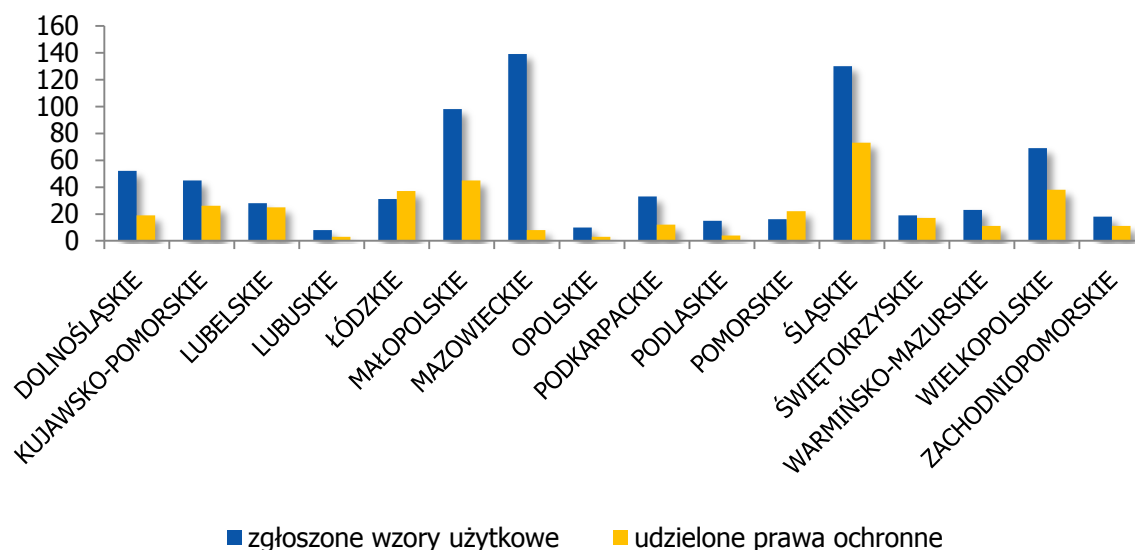
Źródło: PNT-02/u -2009 r.

W 2009 r. do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej zgłoszono ogółem 734 wzory użytkowe, w tym najwięcej – 139 – na Mazowszu. Jednakże pod względem udzielonych praw ochronnych województwo mazowieckie uplasowało się znacznie poniżej średniej – udzielono ich zaledwie osiem.

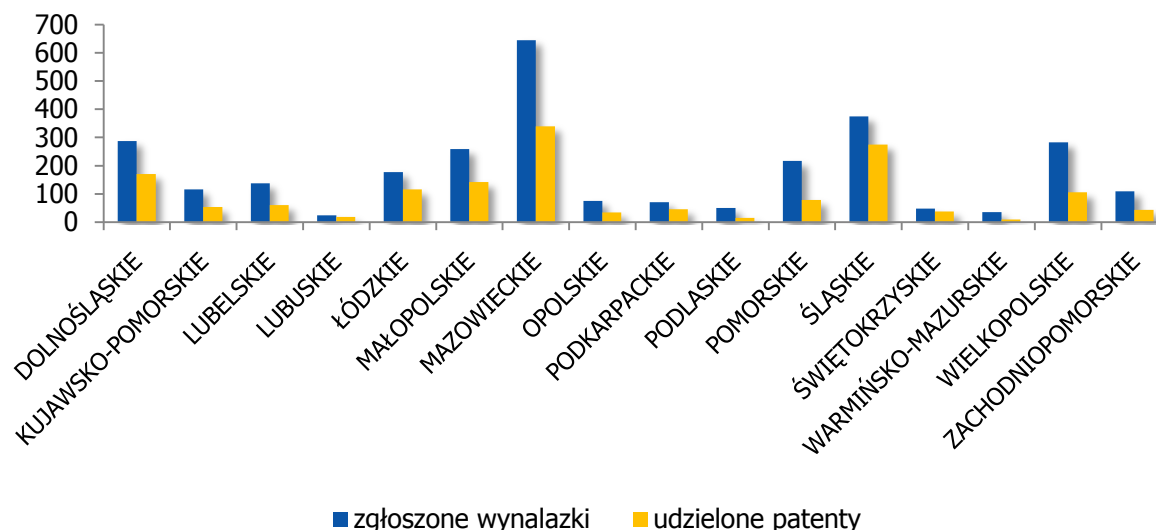
Natomiast w przypadku krajowych wynalazków podmioty z województwa mazowieckiego były na pierwszym miejscu zarówno pod względem zgłoszeń (644), jak i udzielonych patentów (339).

Wykres 29. Ochrona własności przemysłowej w Polsce: liczba zgłoszonych do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej wzorów użytkowych oraz udzielonych praw ochronnych (2009)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wykres 30. Ochrona własności przemysłowej w Polsce: liczba zgłoszonych do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej wynalazków oraz udzielonych patentów (2009)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Ochrona własności intelektualnej oraz przemysłowej w latach 2009-2011 pozostawała w Polsce marginalnym zjawiskiem, a przedsiębiorstwa z województwa mazowieckiego nie były pod tym względem wyjątkiem. W szczególności, niewiele firm posiadało system zachęt dla pracowników dotyczący tworzenia własności intelektualnej, który mógłby przyczynić się do innowacyjności firmy.

Tabela 25. Ochrona własności intelektualnej w przedsiębiorstwach w latach 2009-2011 (dane w proc.)

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa, które							korzystały z baz danych praw własności intelektualnej
	Wykorzystywały różne formy zaangażowania finansowego w innym przedsiębiorstwie w celu dostępu do własności intelektualnej	korzystały z udostępnianej nieodpłatnie przez inne jednostki własności intelektualnej	wykorzystywały chronione prawami wyłącznymi projekty wynalazcze krajowych podmiotów zewnętrznych				posiadały system zachęt dla pracowników dotyczący tworzenia własności intelektualnej	
			ogółem	instytucji naukowych	innych przedsiębiorstw	osób fizycznych		
Przedsiębiorstwa przemysłowe								
P O L S K A	0,2	1,2	1,7	0,4	0,9	0,6	1,8	2,5
Mazowieckie	0,2	1,5	1,5	0,3	0,8	0,5	1,6	3,1
Przedsiębiorstwa z sektora usług								
P O L S K A	0,7	3,1	2,7	0,2	2,1	0,8	1,6	1,5
Mazowieckie	0,4	2,9	3,2	0,1	2,9	0,9	2,1	2,4

Źródło: GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009-2011.

Ochrona własności przemysłowej poprzez zgłoszenia dokonywane w Urzędzie Patentowym RP w latach 2009-2011, tak w Polsce, jak i w szczególności na Mazowszu, najczęściej dotyczyła znaków towarowych – zgłoszeń takich w województwie mazowieckim dokonało 2,9% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 6,5% przedsiębiorstw działających w sektorze usług.

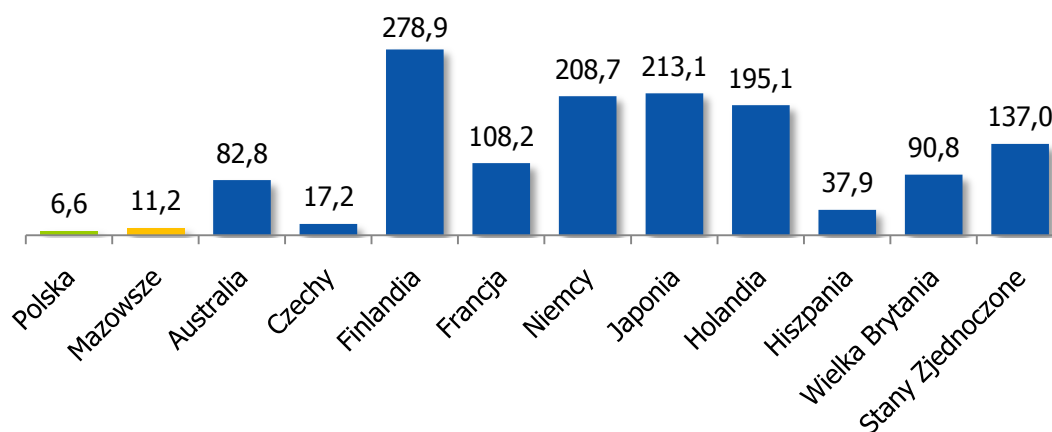
Tabela 26. Ochrona własności przemysłowej w przedsiębiorstwach w latach 2009-2011 (dane w proc.)

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa, które dokonały zgłoszeń w Urzędzie Patentowym RP						Przedsiębiorstwa, które uzyskały patent w Urzędzie Patentowym RP
	znaków towarowych	wzorów przemysłowych	wzorów użytkowych	wynalazków			
				ogółem	w tym		
					których zgłoszenie planowane jest w zagranicznych urzędach patentowych	będących efektem prac B+R w przedsiębiorstwie	
Przedsiębiorstwa przemysłowe							
P O L S K A	3,1	1,0	0,9	1,2	0,2	0,7	1,2
Mazowieckie	2,9	0,7	0,5	1,0	0,2	0,7	1,3
Przedsiębiorstwa z sektora usług							
P O L S K A	4,4	0,5	0,4	0,3	0,2	0,3	1,3
Mazowieckie	6,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	2,2

Źródło: GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009-2011.

W świetle statystyk OECD dotyczących międzynarodowej aktywności patentowej widać wyraźną słabość Mazowsza na tle innych krajów organizacji. Wskaźnik dotyczący liczby zgłoszeń międzynarodowych patentów (PCT) w przeliczeniu na milion mieszkańców na Mazowszu wyniósł w 2009 roku 11,2. Był to wskaźnik znacznie większy od średniej w kraju, jednak nieporównywalnie niższy od liderów światowej innowacyjności, takich jak Finlandia (278,9), Japonia (213,1) czy Niemcy (208,7).

Wykres 31. Zgłoszenia międzynarodowych patentów (PCT) na milion mieszkańców w wybranych krajach OECD, Polsce i województwie mazowieckim (2009)

Źródło: OECD Regional Database: www.oecd.org.

7. Biotechnologia

W 2009 r. spośród podmiotów działających w województwie mazowieckim, prowadzących działalność badawczo-rozwojową, 33 zajmowały się biotechnologią, w tym 7 prowadziło działalność gospodarczą. Najczęściej stosowanymi technikami były DNA/RNA, białka i inne cząstki oraz techniki procesów biotechnologicznych.

Tabela 27. Techniki stosowane w podmiotach w województwie mazowieckim prowadzących działalność B+R w dziedzinie biotechnologii (2009)

Rodzaje stosowanych technik	Ogółem	Jednostki naukowe PAN	Instytuty badawcze	Przedsiębiorstwa	Szkoły wyższe
O g ó ł e m	33	10	12	7	4
DNA / RNA	24	6	7	7	4
Białka i inne cząstki	24	8	6	6	4
Komórki, kultury komórkowe i inżynieria komórkowa	24	8	7	5	4
Techniki procesów biotechnologicznych	14	#	5	#	4
Geny i wektory RNA	9	#	#	3	#
Bioinformatyka	11	4	#	#	4
Nanobiotechnologia	11	4	3	#	#
Inne	8	4	#	0	#

– dane objęte tajemnicą statystyczną

Źródło: GUS.

Biotechnologia, którą zajmowały się podmioty prowadzące działalność w województwie mazowieckim, w przeważającej większości miała zastosowanie w ochronie zdrowia. Ponadto była stosowana w innych obszarach, takich jak przetwarzanie przemysłowe, środowisko oraz ochrona zdrowia zwierząt.

Tabela 28. Podmioty^a prowadzące działalność B+R w województwie mazowieckim w dziedzinie biotechnologii według obszaru zastosowania biotechnologii (2009)²

Obszar zastosowania biotechnologii	Ogółem	PAN	Instytuty badawcze	Przedsiębiorstwa	Szkoły wyższe
O g ó ł e m	33	10	12	7	4
Ochrona zdrowia – z wykorzystaniem technologii rDNA	13	#	5	5	#
Ochrona zdrowia – bez wykorzystania technologii rDNA	22	7	8	4	3
Ochrona zdrowia zwierząt	9	4	#	#	#
Genetycznie modyfikowana biotechnologia rolnicza	7	#	#	0	3
Niegenetycznie modyfikowana biotechnologia rolnicza	6	#	3	0	#

² Obszary zastosowania biotechnologii nie sumują się na „ogółem”, gdyż jeden podmiot mógł wykazać kilka stosowanych technik.

Obszar zastosowania biotechnologii	Ogółem	PAN	Instytuty badawcze	Przedsiębiorstwa	Szkoły wyższe
Odzyskiwanie naturalnych surowców i produkty leśne	3	0	1	0	2
Środowisko	9	#	3	#	3
Przetwarzanie przemysłowe	10	#	#	3	3
Niespecyficzne zastosowania	#	0	#	0	#
Inne	4	#	#	0	#

– dane objęte tajemnicą statystyczną

Źródło: GUS.

W 2009 roku na rozwój biotechnologii w regionie przeznaczono łącznie 181,6 mln zł, z czego 135,0 mln zł pochodziło z sektora rządowego. Oprócz budżetu państwa (142,0 mln zł) stosunkowo duże znaczenie miały środki Unii Europejskiej (19,7 mln zł). Niepokoi (ze względu na duży potencjał wdrożeniowy biotechnologii) relatywnie mały udział środków pochodzących z sektora biznesu (2,9 mln zł)

Tabela 29. Nakłady na działalność B+R w województwie mazowieckim w dziedzinie biotechnologii według źródeł finansowania (2009)

Wyszczególnienie	Ogółem	w tym: sektor rządowy
	w tys. zł	
O g ó ł e m	181559,2	135048,9
Z ogółem środki:		
budżetu państwa	142008,2	108514
Unii Europejskiej, organizacji międzynarodowych i instytucji zagranicznych	19609,7	11923,1
przedsiębiorstw	2915,4	2915,4
własne	10833,5	6258,3
jednostek naukowych PAN, instytutów badawczych i szkół wyższych	5971,4	5438,1
prywatnych instytucji niedochodowych	221	-

– dane objęte tajemnicą statystyczną

Źródło: GUS.

Sektor biotechnologii zatrudniał łącznie 1771 pracowników, z czego blisko połowę skupiały szkoły wyższe (850; 48,0%), w dalszej kolejności instytuty badawcze (475) oraz placówki PAN (446). W przeważającej części byli to pracownicy naukowo-badawczy (1208; 68,2%). Pozostałą część stanowili technicy i pracownicy równorzędni (394) oraz pozostały personel (169).

Tabela 30. Personel B+R w województwie mazowieckim w dziedzinie biotechnologii w jednostkach naukowych według grup stanowisk (2009)

Wyszczególnienie a – ogółem b – w tym kobiety		Ogółem	PAN	Instytuty badawcze	Szkoły wyższe
W osobach					
O g ó ł e m	a	1771	446	475	850
	b	1162	272	374	624
pracownicy naukowo-badawczy	a	1208	284	300	624
	b	714	166	219	329
technicy i pracownicy równorzędni	a	394	#	#	162
	b	319	#	#	133
pozostały personel	a	169	#	#	64
	b	129	#	#	54
Pełnozatrudnieni ogółem	a	1613	393	439	781
	b	1067	241	347	479
pracownicy naukowo-badawczy	a	1109	255	270	584
	b	663	152	198	313
technicy i pracownicy równorzędni	a	351	#	#	141
	b	288	#	#	120
pozostały personel	a	153	#	#	56
	b	116	#	#	46
W EPC					
O g ó ł e m	a	1232,65	354,95	330,73	546,97
	b	803,87	207,81	266,36	329,7
pracownicy naukowo-badawczy	a	832,38	222,3	197,71	412,37
	b	490,49	125,31	146,68	218,5
technicy i pracownicy równorzędni	a	291,05	#	#	100,7
	b	231,4	#	#	82,6
pozostały personel	a	109,22	#	#	33,9
	b	81,98	#	#	28,6

– dane objęte tajemnicą statystyczną

Źródło: GUS.

Tabela 31. Personel B+R w województwie mazowieckim w dziedzinie biotechnologii według poziomu wykształcenia (2009)

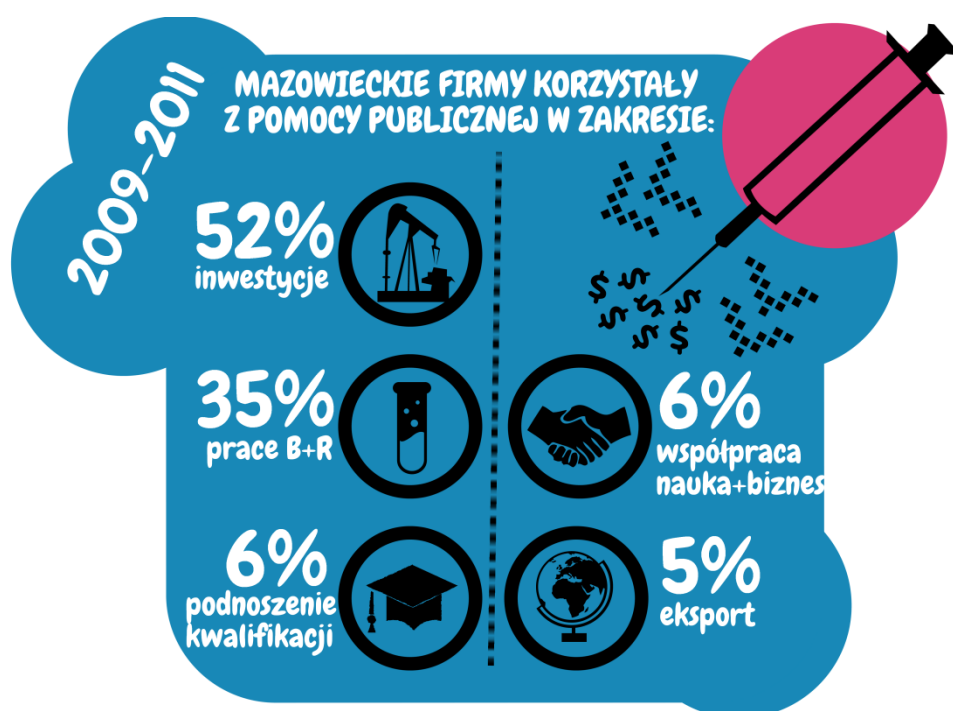
Wyszczególnienie a – ogółem b – w tym kobiety		Ogółem	Jednostki naukowe PAN	Instytuty badawcze	Przedsię- biorstwa	Szkoły wyższe
O g ó ł e m	a	1883	446	475	112	850
	b	1345	272	374	75	624
Z tytułem naukowym profesora	a	158	53	18	0	87
	b	58	#	#	0	33
doktora habilitowanego	a	139	43	19	0	77
	b	72	25	8	0	39
doktora	a	671	171	95	25	380
	b	409	108	70	12	219
Z wykształceniem:						
wyższym	a	630	125	247	76	182
	b	458	83	202	52	121
pozostałym	a	285	#	#	11	124
	b	240	#	#	11	104

– dane objęte tajemnicą statystyczną

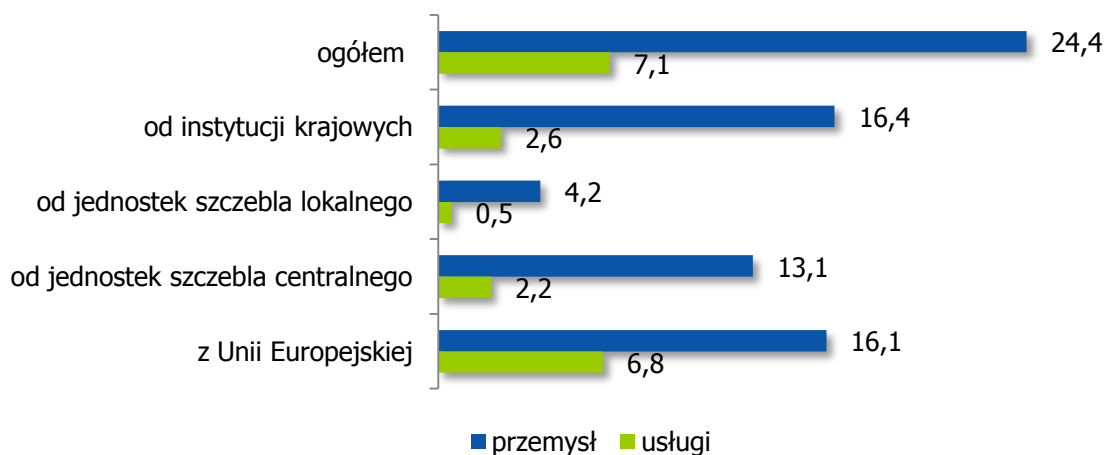
Źródło: GUS.

8. Wsparcie publiczne

Na działalność innowacyjną przedsiębiorstwa otrzymują wsparcie publiczne, tak od instytucji krajowych, jak i unijnych. Pomoc ta przekazywana jest w ramach różnych programów i ma na celu wspomoczenie różnego rodzaju działań prorozwojowych: podnoszenie kwalifikacji, wsparcie eksportu, wsparcie współpracy na różnym szczeblu itp.

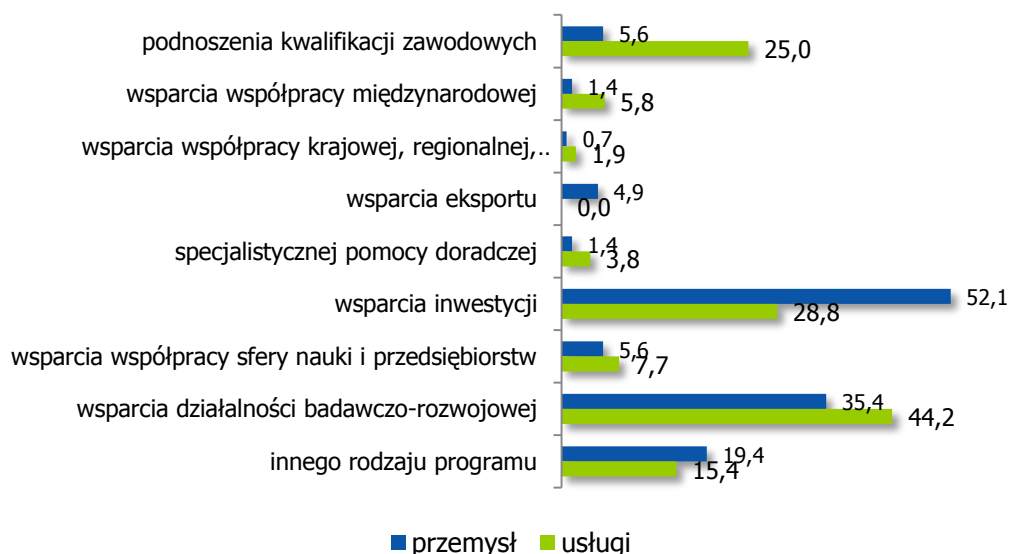

Wykres 32. Procent przedsiębiorstw innowacyjnych w województwie mazowieckim, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną

Źródło: GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009-2011.

Wykres 33. Kierunki wsparcia publicznego na działalność innowacyjną przedsiębiorstw w województwie mazowieckim w latach 2009-2011

Źródło: GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009-2011.

W latach 2009-2011 w województwie mazowieckim publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną, w tym badawczo-rozwojową, otrzymało 24,4% innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych oraz 7,1% innowacyjnych przedsiębiorstw z sektora usług. W przypadku przedsiębiorstw przemysłowych nieco więcej – 16,4% – otrzymało wsparcie od instytucji krajowych, natomiast z Unii Europejskiej – 16,1%. W sektorze usług przedsiębiorstwa częściej otrzymywały pomoc od instytucji unijnych – wsparło 6,8%, podczas gdy jednostki krajowe wspomogły 2,6% firm.

Tabela 32. Przedsiębiorstwa, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną (w tym B+R), w % przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie

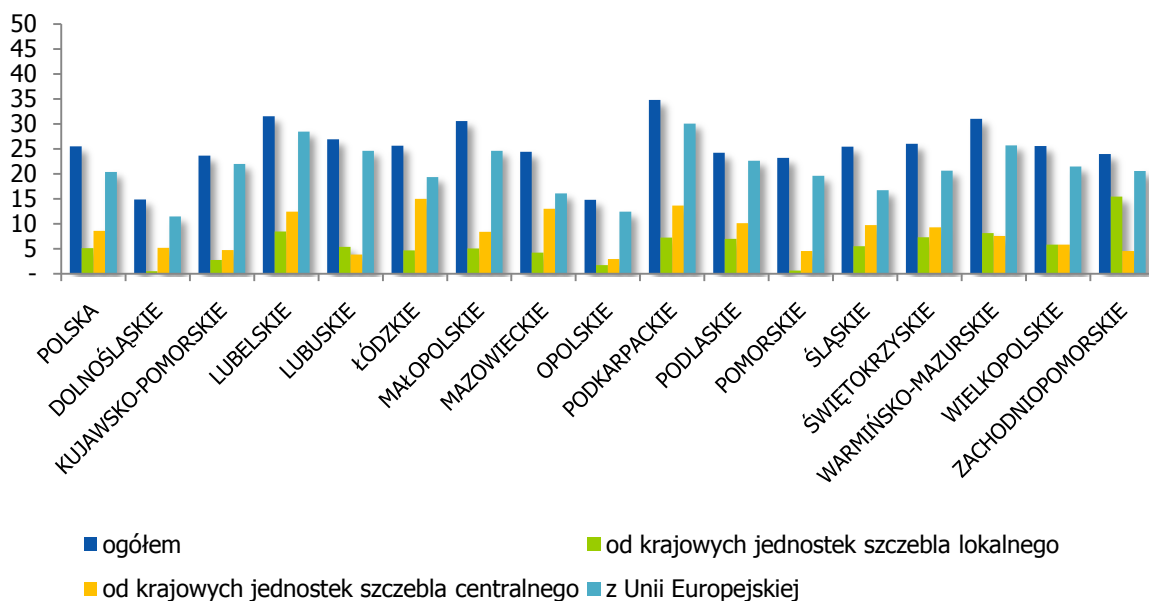
Wyszczególnienie	ogółem	od instytucji krajowych			z Unii Europejskiej	
		razem	od jednostek szczebla lokalnego	od jednostek szczebla centralnego	razem	w tym z VII Programu Ramowego Badań i Rozwoju Technologicznego Unii Europejskiej
Przedsiębiorstwa przemysłowe						
P O L S K A	25,5	12,7	5,1	8,6	20,4	3,2
Mazowieckie	24,4	16,4	4,2	13,1	16,1	2,7
Przedsiębiorstwa z sektora usług						
P O L S K A	17,6	5,2	2,7	3,9	16,7	2,9
Mazowieckie	7,1	2,6	0,5	2,2	6,8	2,7

Źródło: GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009-2011.

W omawianym okresie innowacyjne przedsiębiorstwa z Mazowsza średnio rzadziej otrzymywały pomoc niż firmy z innych regionów Polski, zwłaszcza dotyczy to środków przekazywanych z Unii Europejskiej. W przypadku sektora przemysłowego najczęściej (procentowo) przedsiębiorstw otrzymało wsparcie z województwa podkarpackiego (34,8%), lubelskiego (31,6%), warmińsko-mazurskiego (31,0%) oraz małopolskiego (30,6%), zaś

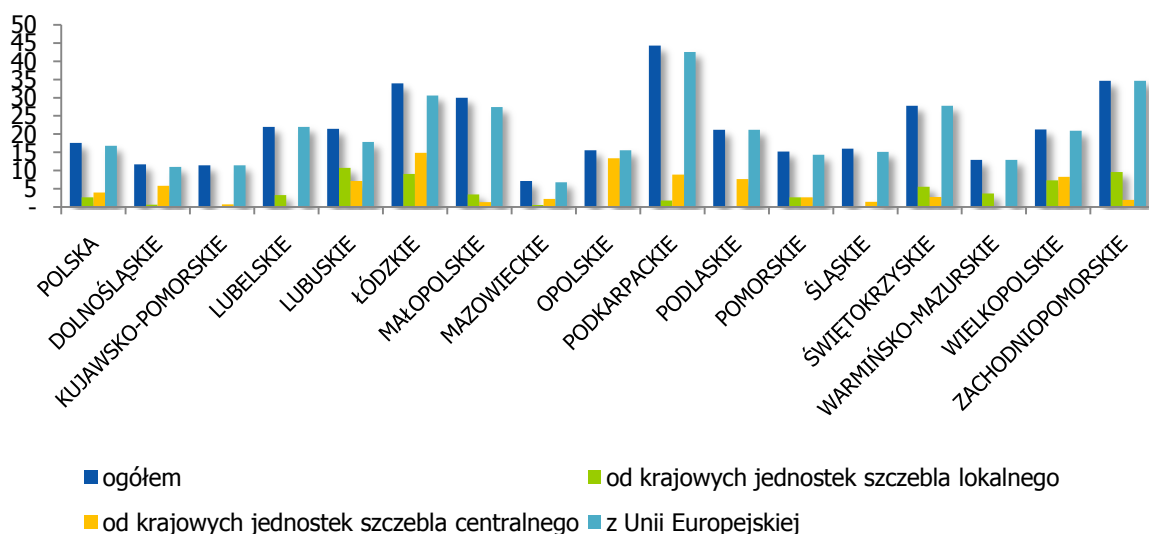
średnia w Polsce wyniosła 25,5%. W przypadku sektora usługowego różnice między województwami były znacznie większe. Najczęściej otrzymywały wsparcie firmy z województw: podkarpackiego (44,2%), zachodniopomorskiego (34,6%) i łódzkiego (33,9%). Średni odsetek w kraju wyniósł 17,6%, zaś regionem, którego przedsiębiorstwa otrzymywały wsparcie najrzadziej, było Mazowsze.

Wykres 34. Przedsiębiorstwa, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną (w tym B+R) w poszczególnych województwach (% przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie) w sektorze przemysłu

Źródło: GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009-2011.

Wykres 35. Przedsiębiorstwa, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną (w tym B+R) w poszczególnych województwach (% przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie) w sektorze usług

Źródło: GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009-2011.

W latach 2009-2011 innowacyjne przedsiębiorstwa przemysłowe, tak z województwa mazowieckiego, jak i ogółem w kraju, najczęściej otrzymywały wsparcie publiczne z przeznaczeniem na wsparcie inwestycji – ponad połowa przedsiębiorstw (spośród tych, które pomoc otrzymały) dostała środki na ten cel. Pomoc publiczna była również często przeznaczana na wsparcie działalności badawczo-rozwojowej, podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz wsparcie eksportu. W przypadku sektora usług przedsiębiorstwa z Mazowsza najczęściej otrzymywały publiczne wsparcie na działalność badawczo-rozwojową (44,2%, znacznie częściej niż średnio w Polsce, gdzie odsetek wyniósł 22,1%), wsparcie inwestycji i podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

Tabela 33. Przedsiębiorstwa, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną według rodzaju programu w % przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie

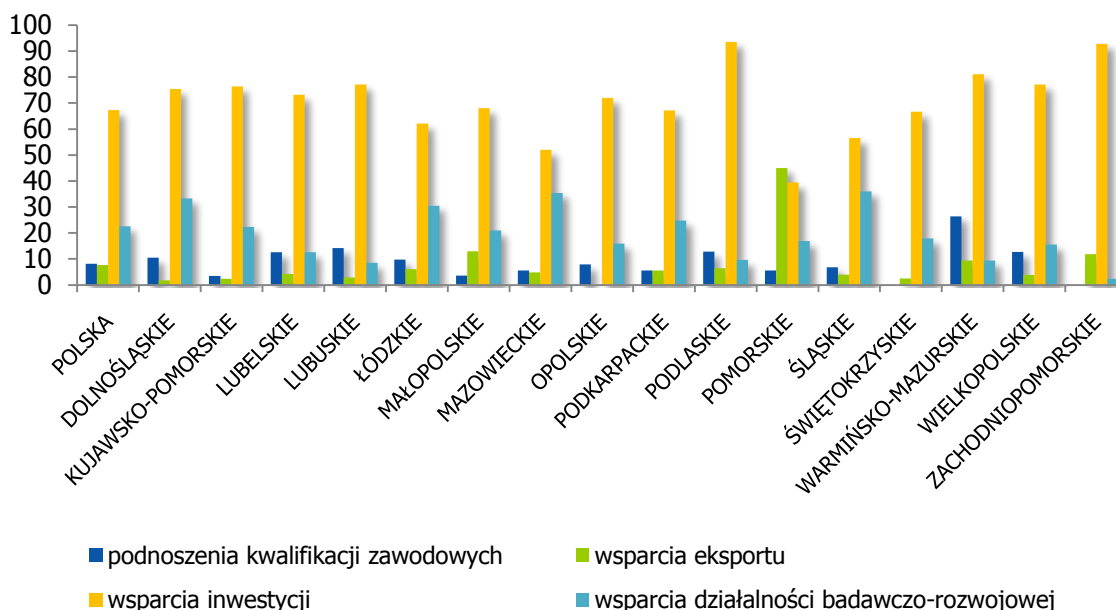
Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa, które otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną z programu								
	podnoszenia kwalifikacji zawodowych	wsparcia współpracy międzynarodowej	wsparcia współpracy krajowej, regionalnej, klastrowej	wsparcia eksportu	specjalistycznej pomocy doradczej	wsparcia inwestycji	wsparcia współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw	wsparcia działalności badawczo-rozwojowej	innego rodzaju programu
Przedsiębiorstwa przemysłowe									
P O L S K A	8,2	1,3	1,2	7,8	2,9	67,4	4,0	22,7	12,3
Mazowieckie	5,6	1,4	0,7	4,9	1,4	52,1	5,6	35,4	19,4
Przedsiębiorstwa z sektora usług									
P O L S K A	15,5	2,2	2,4	4,4	10,9	49,9	1,6	22,1	20,3
Mazowieckie	25,0	5,8	1,9	-	3,8	28,8	7,7	44,2	15,4

Źródło: GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009-2011.

W przypadku sektora przemysłowego Mazowsze w porównaniu z innymi województwami wyróżnia się wysokim udziałem firm, które otrzymały wsparcie działalności badawczo-rozwojowej (35,4%). Wyższy odsetek zanotowano jedynie w województwie śląskim, gdzie wyniósł on 36,0%. Pozostałe kierunki prorozwojowej działalności były w województwie mazowieckim wspierane znacznie rzadziej niż w innych regionach.

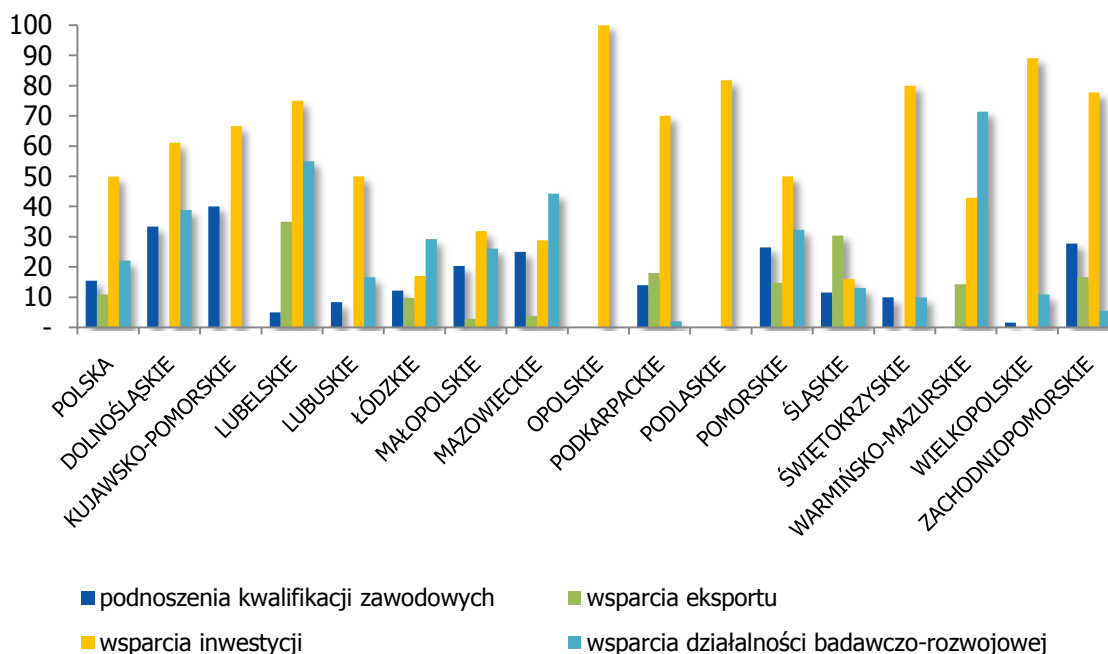
W przypadku sektora usługowego, w którym miało miejsce znaczne zróżnicowanie regionalne, nie tylko pod względem odsetka przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie (o czym wspomniano powyżej), lecz także pod względem przeznaczenia środków, Mazowsze wyróżnia się przede wszystkim niskim wsparciem inwestycji oraz eksportu. Dobrze natomiast na tle innych regionów wypadają działalność badawczo-rozwojowa i podnoszenie kwalifikacji zawodowych, a także wspieranie współpracy międzynarodowej oraz kooperacji sfery nauki i przedsiębiorstw.

Wykres 36. Przedsiębiorstwa, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną według rodzaju programu w poszczególnych województwach (% przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie) w sektorze przemysłu

Źródło: GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009-2011.

Wykres 37. Przedsiębiorstwa, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną według rodzaju programu w poszczególnych województwach (% przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie)

Źródło: GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009-2011.

Podsumowanie

Dane gromadzone i analizowane w ramach raportu stanowią mogą podstawę monitorowania realizacji celów przyjętych w ramach Regionalnej Strategii Innowacyjności Mazowsza na lata 2007-2015, której celem głównym jest wzrost innowacyjności przedsiębiorstw Mazowsza, prowadzący do przyspieszenia wzrostu i zwiększenia konkurencyjności w skali UE.

W części dotyczącej gospodarki Mazowsza przedstawione zostały podstawowe dane dotyczące gospodarki województwa mazowieckiego. Na podstawie informacji zawartych w niniejszym rozdziale można jednoznacznie stwierdzić, iż gospodarka województwa wyróżnia się znacznie na tle pozostałych. Aktywność zawodowa mieszkańców, w tym wysoka aktywność zawodowa kobiet, wskaźnik zatrudnienia w województwie, niski poziom bezrobocia przy wysokim średnim miesięcznym wynagrodzeniu brutto stanowią o silnej gospodarce regionu oraz wysokim poziomie przedsiębiorczości mieszkańców. Wysoki poziom przychodów przedsiębiorstw, najwyższa w Polsce wartość brutto środków trwałych, wysokie nakłady inwestycyjne oraz inwestycje w zakup i ulepszanie innowacyjnych środków trwałych świadczą również o dobrej kondycji i potencjale rozwojowym mazowieckich przedsiębiorstw.

W kontekście internacjonalizacji przedstawione zostały kompleksowe dane dotyczące relacji mazowieckich przedsiębiorstw z podmiotami zagranicznymi, mogące przysłużyć się monitorowaniu realizacji celu II RIS Mazovia *Wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw województwa mazowieckiego*. Aż 371 podmiotów mających siedzibę w województwie mazowieckim posiadało w 2009 roku jednostki zależne ulokowane poza granicami Polski. Natomiast liczba jednostek zagranicznych kontrolowanych przez podmioty mające siedzibę w województwie mazowieckim stanowi aż 868 podmiotów, z czego znaczna część (298) zajmowała się handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle, oraz przetwórstwem (182). Wśród siedzib oddziałów, zakładów i podmiotów, w których firmy z województwa mazowieckiego mają udziały, przeważały te ulokowane w Niemczech, Czechach, Rumunii i na Węgrzech.

Na Mazowszu zlokalizowanych jest 16,2% innowacyjnych przedsiębiorstw całego kraju. W latach 2007-2009 przeszło 32 tysiące firm w województwie wprowadziło nowe lub istotnie ulepszone procesy – innowacje produktowe natomiast wprowadziło wówczas 31 tysięcy firm. Firmy mazowieckie wyróżniały się w roku 2009 pod względem wysokości przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych, choć tu wyższe wartości osiągnęły firmy Pomorza. Dane dotyczące innowacyjności przedsiębiorstw w kontekście osiąganych przez nie efektów w tym zakresie świadczą o wysokim poziomie innowacyjności mazowieckich przedsiębiorstw. Choć Mazowsze wypada relatywnie dobrze na tle kraju, wciąż dzieli je znaczny dystans od krajów europejskich, w szczególności w zakresie zaangażowania firm w procesy innowacyjne regionie.

Część dotycząca nakładów na działalność innowacyjną posłużyła ocenie poziomu zaangażowania przedsiębiorstw w prowadzenie działalności innowacyjnej, pozwoli również na monitorowanie realizacji III celu strategicznego RIS Mazovia *wzrost środków i efektywności finansowania działalności proinnowacyjnej w regionie*. Aż 15,5% mazowieckich przedsiębiorstw sektora usług w roku 2009 r. poniosło wydatki na działalność innowacyjną. Istotnym wydaje się również, iż aż 71,8% ogółu nakładów sektora usług na Mazowszu stanowią nakłady na działalność innowacyjną. Głównym źródłem finansowania działalności innowacyjnej w zakresie innowacji produktowych i procesowych są zaś środki własne przedsiębiorstw. Ponad jedna czwarta krajowych jednostek prowadzących działalność innowacyjną mieściła się na Mazowszu.

Blok tematyczny dotyczący współpracy w zakresie działalności innowacyjnej obejmuje dane związane ze współpracą mazowieckich przedsiębiorstw z innymi przedsiębiorstwami i instytucjami. Część spośród mazowieckich przedsiębiorstw nawiązywało współpracę w zakresie działalności innowacyjnej. Udział przedsiębiorstw w klastrach na Mazowszu, podobnie jak w całej Polsce w latach 2009-2011 był jednak znikomy. Zjawisko takie może mieć negatywny wpływ na realizację I celu strategicznego RIS Mazovia dotyczącego *zwiększenia współpracy w procesach rozwoju innowacji i innowacyjności*.

Część dotycząca ochrony własności przemysłowej obejmuje dane dotyczące aktywności mazowieckich przedsiębiorstw w zakresie ochrony własności przemysłowej. Częściowo dane te przysłużyć się mogą monitorowaniu realizacji założeń IV celu strategicznego RIS Mazovia *kształtowanie i promowanie postaw proinnowacyjnych oraz przedsiębiorczych w regionie*. Znajdują się tu informacje dotyczące z jednej strony zakupu lub sprzedaży istniejących już praw własności – tu charakterystyczne jest to, że znacznie mniej przedsiębiorstw z województwa mazowieckiego dokonało sprzedaży technologii niż ich zakupu, z drugiej – procesu pozyskiwania praw własności na nowe, opracowane przez siebie rozwiązania – tu Mazowsze wyróżnia się znacznie na tle pozostałych regionów. 644 mazowieckich patentów, spośród wszystkich 2899 w Polsce zgłoszono w 2009 roku. Niemniej, niewiele firm na Mazowszu, co charakterystyczne dla całego kraju, posiadało w 2009 roku system zachęt dla pracowników dotyczący tworzenia własności intelektualnej. W świetle statystyk określających międzynarodową aktywność regionów, zarówno Mazowsze, jak i Polska wypadają bardzo słabo w relacji do światowych liderów innowacyjności.

W ostatniej części opisane zostało wsparcie publiczne, mierzone na podstawie danych dotyczących pomocy publicznej pozyskiwanej przez mazowieckie przedsiębiorstwa w ramach działalności innowacyjnej. W latach 2009-2011 w województwie publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną otrzymały przede wszystkim przedsiębiorstwa przemysłowe (w tym głównie na wsparcie inwestycji). Mazowieckie przedsiębiorstwa stosunkowo rzadziej otrzymywały pomoc publiczną w tym zakresie w odniesieniu do firm z innych regionów Polski.

Słownik pojęć

Działalność badawczo-rozwojowa (B+R) – to systematycznie prowadzone prace twórcze, podjęte dla zwiększenia zasobu wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie, jak również dla znalezienia nowych zastosowań dla tej wiedzy. Działalność B+R odróżniają od innych rodzajów działalności dostrzegalny element nowości i eliminacja niepewności naukowej i/lub technicznej, czyli rozwiązanie problemu niewypływające w sposób oczywisty z dotychczasowego stanu wiedzy. Działalność B+R obejmuje trzy rodzaje działalności badawczej: badania podstawowe i stosowane oraz prace rozwojowe.

Działalność innowacyjna przedsiębiorstw – to szereg działań o charakterze naukowym (badawczym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym (komercyjnym), których celem jest opracowanie i wdrożenie przez przedsiębiorstwo nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów. Niektóre z tych działań są innowacyjne same w sobie, inne zaś mogą nie zawierać elementu nowości, lecz są niezbędne do opracowania i wdrożenia innowacji. Przedsiębiorstwo może prowadzić działalność innowacyjną na własnym terenie (wewnątrz firmy), lub może nabywać dobra i usługi, w tym usługi konsultingowe bądź wiedzę, ze źródeł zewnętrznych.

Klastry – obszary, w których zlokalizowane są skupiska przedsiębiorstw wzajemnie ze sobą powiązanych i współpracujących, w tym jednostek o pokrewnej specjalizacji, konkurujących ze sobą, ale również innych branż, których współistnienie ułatwia wzajemne funkcjonowanie.

Know-how – zbiór nieopatentowanych informacji praktycznych, wynikających z doświadczenia i badań, które nie są łatwo dostępne, ani nie stanowią istoty produktu objętego. Charakterystyką know-how jest to, że ma ono charakter nowości bądź tworu tajnego, nie jest natomiast chronione specyficznym prawem (w przeciwieństwie np. do patentów).

Innowacje produktowe – wprowadzenie na rynek wyrobu lub usługi, które są nowe lub istotnie ulepszone w zakresie swoich cech lub zastosowań. Zalicza się tu znaczące udoskonalenia pod względem specyfikacji technicznych, komponentów i materiałów, wbudowanego oprogramowania, łatwości obsługi lub innych cech funkcjonalnych. Innowacja produktowa może być wynikiem zastosowania nowej wiedzy lub technologii bądź nowych zastosowań lub kombinacji istniejącej wiedzy i technologii. Innowacje produktowe w zakresie usług polegają na wprowadzeniu znaczących udoskonalień w sposobie świadczenia usług, na dodaniu nowych funkcji lub cech do istniejących usług lub na wprowadzeniu całkowicie nowych usług.

Innowacje procesowe – wdrożenie nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, dystrybucji i wspierania działalności w zakresie wyrobów i usług. Metody produkcji to techniki, urządzenia i oprogramowanie wykorzystywane do produkcji (wytwarzania) wyrobów lub usług. Metody dostawy dotyczą logistyki przedsiębiorstwa i obejmują urządzenia, oprogramowanie i techniki wykorzystywane do nabywania środków produkcji, alokowania zasobów w ramach przedsiębiorstwa lub dostarczania produktów końcowych. Do innowacji procesowych zalicza się nowe lub znacząco ulepszone metody tworzenia i świadczenia usług.

Innowacyjność – jest cechą podmiotów gospodarczych lub gospodarek, oznaczającą zdolność do tworzenia i wdrażania innowacji, jak również ich absorpcji, wiążącą się z aktywnym angażowaniem się w procesy innowacyjne i podejmowanie działań w tym kierunku; oznacza również zaangażowanie w zdobywanie zasobów i umiejętności niezbędnych do uczestniczenia w tych procesach. Bardzo często mierzona jest ilością

tworzonych i wdrażanych innowacji oraz nakładami przeznaczanymi przez przedsiębiorstwa na działania w tym zakresie. Innowacyjność wiąże się z posiadanymi zasobami (ludzkie, rzeczowe, kapitałowe, informacyjne), ale także umiejętnością ich wykorzystania, czyli dojrzałością innowacyjną.

Przedsiębiorstwa innowacyjne – (według podręcznika Oslo Manual) przedsiębiorstwo innowacyjne jest to przedsiębiorstwo, które w badanym okresie – najczęściej trzyletnim – wprowadziło przynajmniej jedną innowację techniczną (technologiczną), tj. nowy lub ulepszony produkt bądź nowy lub ulepszony proces, będące nowością przynajmniej z punktu widzenia tegoż przedsiębiorstwa.

Sektory innowacyjne – branże nowoczesne oferujące wysoko przetworzone produkty, oraz wpływające pozytywnie na wartość dodaną gospodarki, w warunkach polskich przede wszystkim: ICT (technologie informacyjno-telekomunikacyjne), branża motoryzacyjna, lotnicza, maszynowa, chemiczna i AGD (źródło: Ministerstwo Gospodarki, 2009, Finansowanie sektorów innowacyjnych, Warszawa).

Wartość dodana brutto (WDB) – wartość produktów (wyrobów i usług) wytworzona przez jednostki krajowe rynkowe i nierynkowe pomniejszona o zużycie pośrednie poniesione w związku z jej wytworzeniem.

Wartość brutto środków trwałych – wartość równa nakładom poniesionym na zakup lub wytworzenie środków trwałych, bez potrącenia wartości zużycia (odpisów amortyzacyjnych).

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba podmiotów gospodarki narodowej według powiatów (2009)	7
Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej według klas wielkości (2009).....	7
Wykres 3. Aktywność zawodowa osób w wieku 15-64 lat w krajach UE-27, Polski i województwa mazowieckiego (2009)	10
Wykres 4. Stopa bezrobocia w krajach UE-27, Polski i województwa mazowieckiego (2009)	10
Wykres 5. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w województwie mazowieckim w mld zł (2009)	12
Wykres 6. Wartość brutto środków trwałych w województwie mazowieckim w mld zł (2009)	12
Wykres 7. Podmioty z siedzibą w województwie mazowieckim posiadające za granicą udziały, oddziały lub zakłady według sekcji PKD (2009)	18
Wykres 8. Liczba podmiotów z siedzibą w województwie mazowieckim należących do grup przedsiębiorstw według rodzaju grupy (2009).....	19
Wykres 9. Liczba oddziałów, zakładów i podmiotów z siedzibą za granicą, w których firmy w województwie mazowieckim mają udziały według formy prawnej jednostek zagranicznych (2009).....	19
Wykres 10. Liczba jednostek zagranicznych według sekcji PKD podmiotów sprawozdawczych zlokalizowanych na terenie województwa mazowieckiego (2009).....	20
Wykres 11. Liczba osób pracujących w oddziałach, zakładach i podmiotach z siedzibą za granicą, w których firmy w województwie mazowieckim mają udziały (2009)	22
Wykres 12. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów osiągnięte przez oddziały, zakłady i podmioty z siedzibą za granicą, w których firmy w województwie mazowieckim mają udziały w mln zł (2009)	22
Wykres 13. Wartość eksportu i importu dokonanego przez oddziały, zakłady i podmioty z siedzibą za granicą, w których firmy w województwie mazowieckim mają udziały w mln zł (2009).....	23
Wykres 14. Nakłady poniesione przez oddziały, zakłady i podmioty z siedzibą za granicą, w których firmy w województwie mazowieckim mają udziały, na rzeczowe aktywa trwałe w mln zł (2009)	23
Wykres 15. Liczba i odsetek przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które w latach 2007-2009 wprowadziły nowe lub istotnie ulepszone procesy	32
Wykres 16. Liczba i odsetek przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które w latach 2007-2009 wprowadziły innowacje produktowe	33
Wykres 17. Innowacyjność krajów europejskich według European Innovation Scoreboard 2009	38
Wykres 18. Przychody netto przedsiębiorstw przemysłowych uzyskane ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów ogółem, a także ze sprzedaży produktów innowacyjnych (2009)	39

Wykres 19. Przychody netto przedsiębiorstw przemysłowych w województwie mazowieckim ze sprzedaży produktów (wytworów i usług) nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek (2009)	42
Wykres 20. Odsetek przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną (2009).....	43
Wykres 21. Nakłady na działalność innowacyjną w województwie mazowieckim w zakresie innowacji produktowych i procesowych w sektorze usługowym (2009).....	46
Wykres 22. Nakłady na działalność innowacyjną w województwie mazowieckim w zakresie innowacji produktowych i procesowych w sektorze przemysłowym (2009)	46
Wykres 23. Nakłady na działalność innowacyjną w województwie mazowieckim w zakresie innowacji produktowych i procesowych w podziale na źródła finansowania, dane w tys. zł oraz udział proc. (2009).....	47
Wykres 24. Liczba jednostek prowadzących działalność badawczo-rozwojową w województwie mazowieckim według sektorów instytucjonalnych (2009).....	48
Wykres 25. Przedsiębiorstwa w województwie mazowieckim, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej w % ogółu przedsiębiorstw (2009).....	51
Wykres 26. Liczba przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które w latach 2009-2011 współpracowały z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami w ramach inicjatywy klastrowej, w % ogółu przedsiębiorstw.....	52
Wykres 27. Liczba przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które w latach 2009-2011 współpracowały z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami w ramach inicjatywy klastrowej, w % ogółu przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie	53
Wykres 28. Liczba przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które w latach 2009-2011 współpracowały z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami w ramach inicjatywy klastrowej w % ogółu przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie	53
Wykres 29. Ochrona własności przemysłowej w Polsce: liczba zgłoszonych do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej wzorów użytkowych oraz udzielonych praw ochronnych (2009)	56
Wykres 30. Ochrona własności przemysłowej w Polsce: liczba zgłoszonych do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej wynalazków oraz udzielonych patentów (2009)	56
Wykres 31. Zgłoszenia międzynarodowych patentów (PCT) na milion mieszkańców w wybranych krajach OECD, Polsce i województwie mazowieckim (2009).....	58
Wykres 32. Procent przedsiębiorstw innowacyjnych w województwie mazowieckim, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną	63
Wykres 33. Kierunki wsparcia publicznego na działalność innowacyjną przedsiębiorstw w województwie mazowieckim w latach 2009-2011	64
Wykres 34. Przedsiębiorstwa, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną (w tym B+R) w poszczególnych województwach (% przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie) w sektorze przemysłu	65
Wykres 35. Przedsiębiorstwa, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną (w tym B+R) w poszczególnych województwach (% przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie) w sektorze usług	65

Wykres 36. Przedsiębiorstwa, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną według rodzaju programu w poszczególnych województwach (% przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie) w sektorze przemysłu 67

Wykres 37. Przedsiębiorstwa, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną według rodzaju programu w poszczególnych województwach (% przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie) 67

Spis tabel

Tabela 1. Liczba podmiotów gospodarki narodowej według kodów PKD w województwie mazowieckim, jego podregionach oraz Polsce (2009).....	8
Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej według PKD i poziomów techniki, w Polsce i woj. mazowieckim (2009).....	9
Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarki narodowej według sektora własności i poziomów techniki, w Polsce i woj. mazowieckim (2009).....	9
Tabela 4. Wartość dodana brutto w województwie mazowieckim, jego podregionach oraz Polsce według kodów PKD, mln zł (2009)	11
Tabela 5. Nakłady inwestycyjne w województwie mazowieckim według PKD 2007 (2009) ..	13
Tabela 6. Nakłady inwestycyjne na środki trwałe – główne kierunki inwestowania (2009)...	13
Tabela 7. Struktura produkcji sprzedanej w sekcji przetwórstwo przemysłowe w województwie mazowieckim według poziomu techniki (2009)	14
Tabela 8. Produkcja sprzedana przedsiębiorstw z sekcji G-U według wybranych poziomów zaangażowania wiedzy w województwie mazowieckim (Polska=100) (2009).....	15
Tabela 9. Środki automatyzacji procesów produkcyjnych na wyposażeniu przedsiębiorstw w województwie mazowieckim według branż (2009).....	15
Tabela 10. Liczba jednostek zagranicznych w województwie mazowieckim według kraju lokalizacji i % udziału podmiotu sprawozdawczego (2009)	21
Tabela 11. Internacjonalizacja firm w województwie mazowieckim – podział według poziomu zaawansowania techniki (2009)	24
Tabela 12. Internacjonalizacja firm w województwie mazowieckim – podział według zaangażowania w eksport branży (2009)	25
Tabela 13. Przedsiębiorstwa innowacyjne działające w województwie mazowieckim według sektora własności i wielkości – udział w % (2009).....	29
Tabela 14. Przedsiębiorstwa innowacyjne działające w województwie mazowieckim według klasyfikacji PKD 2007 – liczba oraz udział w % (2009)	29
Tabela 15. Liczba i odsetek przedsiębiorstw w województwie mazowieckim, które w 2009 r. wprowadziły innowacje marketingowe oraz organizacyjne.....	33
Tabela 16. Innowacje organizacyjne w województwie mazowieckim latach 2007-2009 – w % ogółu przedsiębiorstw	34
Tabela 17. Innowacje marketingowe w województwie mazowieckim latach 2007-2009 – w % ogółu przedsiębiorstw	36
Tabela 18. Innowacyjność Mazowsza według Regional Innovation Scoreboard 2009	38
Tabela 19. Przychody ze sprzedaży w 2009 r. produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2007-2009 w województwie mazowieckim według sektora własności i wielkości (2009)	40
Tabela 20. Nakłady na działalność innowacyjną w województwie mazowieckim według rodzaju nakładów, sektorów własności, wielkości oraz sekcji PKD (2009)	44

Tabela 21. Nakłady na działalność innowacyjną w województwie mazowieckim według źródeł finansowania, sektorów własności i wielkości (2009)	48
Tabela 22. Współpraca przedsiębiorstw z województwa mazowieckiego w zakresie działalności innowacyjnej (2009)	49
Tabela 23. Sprzedaż technologii przez przedsiębiorstwa z województwa mazowieckiego według rodzaju technologii oraz kraju docelowego (2009)	54
Tabela 24. Zakup technologii przez przedsiębiorstwa z województwa mazowieckiego według rodzaju technologii oraz kraju pochodzenia (2009)	55
Tabela 25. Ochrona własności intelektualnej w przedsiębiorstwach w latach 2009-2011 (dane w proc.)	57
Tabela 26. Ochrona własności przemysłowej w przedsiębiorstwach w latach 2009-2011 (dane w proc.)	57
Tabela 27. Techniki stosowane w podmiotach w województwie mazowieckim prowadzących działalność B+R w dziedzinie biotechnologii (2009)	59
Tabela 28. Podmioty ^a prowadzące działalność B+R w województwie mazowieckim w dziedzinie biotechnologii według obszaru zastosowania biotechnologii (2009).....	59
Tabela 29. Nakłady na działalność B+R w województwie mazowieckim w dziedzinie biotechnologii według źródeł finansowania (2009).....	60
Tabela 30. Personel B+R w województwie mazowieckim w dziedzinie biotechnologii w jednostkach naukowych według grup stanowisk (2009)	61
Tabela 31. Personel B+R w województwie mazowieckim w dziedzinie biotechnologii według poziomu wykształcenia (2009).....	62
Tabela 32. Przedsiębiorstwa, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną (w tym B+R), w % przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie.....	64
Tabela 33. Przedsiębiorstwa, które w latach 2009-2011 otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną według rodzaju programu w % przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie.....	66

Spis map

Mapa 1. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców (2009).....	8
Mapa 2. Udział innowacyjnych przedsiębiorstw w województwie mazowieckim w sektorze przemysłu i usług według województw (2009).....	32
Mapa 3. Inicjatywy klastrowe w województwie mazowieckim	51

Spis rysunków

Rysunek 1. Kategorie przedsiębiorstw w województwie mazowieckim według innowacyjności (2009).....	31
---	----

Źródła danych

- GUS, Bank Danych Lokalnych
http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks
- GUS, Nauka i Technika w 2009 r.
http://www.stat.gov.pl/gus/5840_2243_PLK_HTML.htm
- GUS, Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce
http://www.stat.gov.pl/gus/5840_14766_PLK_HTML.htm
- GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw
http://www.stat.gov.pl/gus/5840_11212_PLK_HTML.htm
- GUS, dane sprawozdawcze z formularzy: PNT-02/2009 r. oraz PNT-02/u -2009 r.
- GUS, dane sprawozdawcze z formularza KZZ.
- OECD, Regional Database:
<http://www.oecd.org>
- Eurostat
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
- *European Innovation Scoreboard 2009 (EIS)*, European Commission, Brussels 2010.
- *Regional Innovation Scoreboard 2009 (RIS)*, European Commission, Brussels 2010.
- *Klasy w województwie mazowieckim*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012.

